

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Sociální práce a poskytování sociálních služeb v Republice
Sacha pro děti a mládež se zdravotním postižením**

**The Social work and social services in Sakha Republic for
disabled childrens and adolescents**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PhDr. Monika Nová, Ph.D.

Autor:

Mariia Egorova

Praha 2019

Poděkování

Touto cestou chci poděkovat paní PhDr. Monice Nové, PhD. za odborné vedení, vstřícný přístup a mnoho času, který mi ochotně poskytla při zpracování mé bakalářské práce. Dále děkuji za spolupráci Severovýchodní federální univerzity za možnost návštěvy centru inkluzivního vzdělávání a uskutečnění řízených rozhovorů se studenty, Republikánské speciální internátní školy za možnost stáže a paní Evdokii Levině za účast v rozhovoru, dobročinné nadace „Charyschal“ za poskytování informací, díky nimž mohla být uskutečněna výzkumná část mé bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Sociální práce a poskytování sociálních služeb v Republice Sacha pro děti a mladistvé se zdravotním postižením“ vypracovala samostatně, s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne:

Mariia Egorova

Anotace:

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou sociální práce a sociálních služeb v republice Sacha (Jakutsko) pro děti a mladistvé se zdravotním postižením. Uvádí specifika republiky pro lepší pochopení jakutského světonázoru, popisuje formování sociální práce. Dále popisuje ruskou a jakutskou legislativu v oblasti státní podpory dětí se zdravotním postižením a jejich rodin. Další část podává informace o sociálních službách pro danou cílovou skupinu. Dále se zaměřuje na zrakově postižené děti a jejich možnosti vzdělávání s ohledem na absolvovanou stáž.

Výzkumná část byla provedena pomocí řízených rozhovorů se studenty oboru sociální práce a sociální pedagogika na lokální univerzitě. Cílem bakalářské práce je primárně představit téma zdravotně postižených – zrakově. Sekundárním cílem je zjistit vztah studentů VŠ studujících obor sociální práce a sociální pedagogika k studovanému oboru v kontextu výkonu profese po absolvování. Práce tak poukáže na vývoj sociální práce v Dálněvýchodním regionu Ruské federace s danou cílovou skupinou.

Annotation:

This bachelor thesis deals with the issue of social work and social services, in the Republic of Sacha (Yakutia), for children and adolescents with disabilities. It presents the specifics of the republic for a better understanding of the Yakutian worldview, describes the formation of social work. It also describes Russian and Yakutian legislative, in the field of state support for children with disabilities and their families. The next section, provides information about social services, for the target section of society. It also focuses on visually impaired children, and their educational opportunities, with respect to my internship.

The research part was conducted, by means of controlled interviews, with students of social work and social pedagogy, at the local university. The aim of the bachelor thesis is, to introduce the theme, of the visually handicapped. The secondary objective is, to find out the relation of students from universities, who study social work and social pedagogy, to the studied subject in the context of post-graduate occupation. The work will point to the development of social work in the Far East region with a given target group.

Klíčová slova:

Zdravotní postižení, děti a mladistvé se zdravotním postižením, sociální služby, sociální práce, republika Sacha (Jakutsko), zrakově postižení, vzdělávání dětí se zrakovým postižením

Keywords:

Disability, children and adolescents with disabilities, social services, social work, the Republic of Sacha (Yakutia), visually impaired, education of children with visual impairment

Seznam zkratk:

ASSR – autonomní sovětská socialistická republika

DMO – dětská mozková obrna

NNO – nevládní nezisková organizace

PAS – poruchy autistického spektra

RSFSR – Ruská sovětská federativní socialistická republika

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1 – Hodnota servisu státních sociálních služeb

Tabulka č. 2 - Statní podpora dětí s postižením a jejich rodin, s použitím oblastního koeficientu

Seznam obrázku:

Obrázek č. 1 – Systém sociální ochrany

Obsah

Úvod	9
1 Republika Sacha (Jakutsko).....	10
1.1. Prehistorické období.....	10
1.2. Vznik a vývoj republiky.....	10
1.3. Současnost.....	11
1.4. Světonázor jakutů	12
2 Historie formování sociální práce na území republiky Sacha	14
2.1. Sociální služba do revoluce r. 1917	14
2.2. Formování systému sociálního zabezpečení po roce 1917	15
3 Sociální ochrana dětí a mladistvých se zdravotním postižením.....	22
3.1 Popis sociálních služeb podle legislativy Ruské federace pro děti a mladistvé se zdravotním postižením	30
3.2 Popis poskytovatelů sociálních služeb pro děti a mladistvé se zdravotním postižením v republice Sacha (Jakutsko)	32
4 Děti se zrakovým postižením v republice Sacha (Jakutsko)	41
4.1 Služby rané péče a diagnostika	41
4.2 Předškolní a rané školní vzdělávání.....	42
4.3 Základní a středoškolské vzdělávání	43
4.4 Vysokoškolské vzdělávání	45
5 Diskuze	47
Závěr.....	50
Shrnutí.....	51
Summary	51
Seznam zdrojů.....	52
Seznam zdrojů – číselné řazení.....	57

Úvod

Ve své bakalářské práci se věnuji problematice dětí a mladistvů se zdravotním postižením v republice Sacha (Jakutsko) – dlouhou dobu dané téma bylo na pozadí života jakutské veřejnosti. Nebyla možnost potkat osoby s postižením v muzeu, kavárně či v obchodním centru nebo parku. Laická veřejnost ani nevěděla, s jakými potížemi nebo strastmi se potýkají rodiny osob s postižením, instituce rodiny v jakutské společnosti má hluboké kořeny v moci rodu, pojetí rodiny nezahrnuje jenom nukleární rodinu, ale taky širokou i prokreační. Celá rodina řeší důležité a vážné záležitosti společně, jak z finanční strany, tak i z nemateriální, proto se celá rodina sama stára o osobu s postižením, což na jednu stranu ukazuje silnou rodinnou odpovědnost, ale na druhou stranu jsou rodiče a osoba s postižením ohroženy sociální izolací, protože ve většině případů jeden rodič musí nechat svoje zaměstnání a veškerý vlastní čas věnovat péči o osobu s postižením. Bohužel ne všichni rodiče zvládají narození dítěte s postižením, ve většině případů jeden rodič odejde. Právě v podobných případech model rodinné odpovědnosti může zachovat důstojný život pro pečující osobu a dítě s postižením, přesto však daný model také ukazuje na nedostatek sociálních služeb, především na zvyk lidí řešit věci uvnitř rodiny a nedůvěru v pomoc odborníků.

Sociální práce jako vědní disciplína se teprve vyvíjí v republice Sacha, sociální služby představují ne až tak rozmanitou nabídku činností jako v České republice, ale mají svoje zajímavé vlastnosti, které popisují ve své bakalářské práci.

Jako osobní asistentka v organizaci Okamžik, z. ú. jsem měla možnost pracovat s osobami s vadou zraku. Během absolvování stáže v Republikánské speciální internátní škole pro děti s vadou zraku a sluchu se mi povedlo nahlédnout do vedení individuální terapie i výuky, provést rozhovory s vyučujícími školy o problematice zrakově postižených. Vysokoškolské vzdělávání je dostupné jen pro některé jednotlivé skupiny osob s postižením, zrakově postižení je jednou z nich. Uvedená skutečnost ovlivnila výběr primárního cíle bakalářské práce.

Text zahrnuje rozbor ruské a jakutské legislativy která k tomuto tématu náleží.

Věřím, že výzkum pomůže se inspirovat české odborné společnosti a vytvořit představu o životě v Dálněvýchodním regionu Ruské federace.

1 Republika Sacha (Jakutsko)

1.1. Prehistorické období

Člověk začal bydlet na současném území republiky Sacha již od starověku. Díky rozsáhlým archeologickým výzkumům víme, že lidé obývali Jakutsko od doby paleolitu. Mezi stanoviště ranního stadia pozdního paleolitu patří stanoviště Buorchaja (před 27 tisíci lety), stanoviště Bunge-Tollja/1885 (před 45 tisíci lety) [1]. K nejvýznamnějším a nejvíc prostudovaným místům pozdního paleolitu patří stanoviště Diring Yuriakh (před 125-10 tisíci lety) a stanoviště Janskaja (před 32,5 tisíci lety) [2].

1.2. Vznik a vývoj republiky

Dne 27. dubna 1922 ruský ústřední výkonný výbor přijal usnesení „o Jakutské autonomní sovětské socialistické republice“ jako federální části Ruské sovětské federativní socialistické republiky (dále RSFSR) s administrativním centrem ve městě Jakutsk. Tento region byl největší na území Ruské federace a taky největší správní a územní jednotkou ve světě.

V listopadu 1922 se konaly kongresy Sovětů, na kterých byli zvoleni delegáti prvního Jakutského svazu. Ústava Jakutské autonomní sovětské socialistické republiky (dále ASSR) byla schválena na III. sjezdu sovětů Jakutské ASSR na začátku roku 1925. Podle ústavy byla republika uznána jako nedílná součást RSFSR, nejvyšší autoritu měl Jakutský sjezd sovětů. V období kongresů Sovětských svazů nejvyšší moc v republice měl Jakutský ústřední výkonný výbor jakožto nejvyšší zákonodárný, správní a kontrolní orgán Jakutské ASSR. Obyvatelé Jakutska tak poprvé ve své historii získali státnost.

Sovětské období v historii Jakutska bylo spojeno s rozsáhlým průmyslovým rozvojem přírodních zdrojů, který začal ve 20. letech minulého století těžbou zlatého ložiska Aldan. V třicátých letech minulého století se začalo využívání Severní mořské cesty. U ústí řeky Leny byl postaven námořní přístav Tiksi, taktéž vodní cesty a letecké trasy spojily dříve nepřístupné oblasti republiky.

Kromě toho se aktivně vyvíjely domorodé kultury a národní průmysl. V hlavním městě Jakutsk vzniklo dramatické divadlo pojmenované podle národního aktivisty P. A. Ojunského, kde se veškerá tvorba odehrávala v jakutském jazyce.

V roce 1949 bylo založeno Jakutské vědecké centrum (nyní pobočka Sibiřského oddělení Ruské Akademie věd). V roce 1956 byla založena Jakutská státní univerzita (nyní Severovýchodní federální univerzita M. K. Ammosova).

Ve druhé polovině minulého století se začalo aktivní zpracování a těžba minerálů. V souvislosti s objevem diamantových ložisek na západě republiky byla v padesátých letech vytvořena silná průmyslová infrastruktura pro jejich těžbu.

Nová etapa v jakutských dějinách začala 27. září 1990, kdy díky aktivní podpoře obyvatel byla vyhlášena Deklarace o státní svrchovanosti. V říjnu 1991 vznikla funkce prezidenta. Prvním prezidentem se v prosinci 1991 stal Mikhail Efimovič Nikolaev. Později oblast změnila název – Republika Sacha (Jakutia).

27. dubna 1992 proběhlo slavnostní setkání XII. mimořádného zasedání Nejvyšší rady republiky Sacha (Jakutia) a veřejnosti hlavního města Jakutsk věnované začátku platnosti Ústavy republiky Sacha (Jakutia), jež byla přijata Nejvyšší radou republiky dne 4. dubna 1992.

Den vstupu nové ústavy v platnost – 27. dubna byl prohlášen jako Den republiky [3].

1.3. Současnost

Republika Sacha (Jakutsko) – subjekt Ruské federace a je součástí Dálněvýchodního federálního okruhu, nachází se v severovýchodní části eurasijského kontinentu a je největším regionem Ruské federace s rozlohou 3,1 milionů km², taky zabírá tři časová pásma. Administrativně se území dělí na 2 městské části, 34 oblastí, 48 měst a 361 vesnic (údaje z 1. ledna 2017) [4].

Více než 40 % republiky se nachází za polárním kruhem, což hraje velkou roli při stanovení minimální mzdy a příspěvků od státu. Ruská federace má na svém území různé klimatické podmínky, což v důsledku má vliv na odlišnou výši nákladů na bydlení, přičemž pracovní podmínky jsou na severu tvrdší a nesou s sebou zvýšenou zdravotní zátěž. Proto existují oblastní koeficienty uvedené v zákoníku práce Ruské federace, které upravují hodnotu práce na severu a jihu. Na území republiky Sacha fungují čtyři stoupající koeficienty: 1,4, 1,5, 1,6, 1,7, 2,0 [5]. V hlavním městě Jakutsku koeficient činí 1,4 a čím víc na sever, tím se koeficient více zvyšuje. To samé platí i pro stanovení částek příspěvků od státu.

Přesto úroveň nezaměstnanosti v republice Sacha je 7,1 % (údaje v r. 2017), přičemž míra nezaměstnanosti v Rusku činí 5,5 %. Nicméně jde o zatím historicky nejnižší procento nezaměstnanosti v republice, např. v porovnání s r. 2000 kdy nezaměstnaní tvořili až 11,2 % jakutské populace [6].

V celé republice žije přibližně 1 milion lidí. Úředními jazyky jsou ruština a jakutština. Hlavní město je Jakutsk (založené již v r. 1632 Jenisejským kozákem Petrem Beketovem během zkoumání pobřeží řeky Leny) s počtem obyvatel přibližně 311 tis. lidí. Jakutskou populaci tvoří Jakuti (kolem 50 %), Rusové (přibližně 40 %) a ostatní národy jako domorodé kmeny, Ukrajinci a Tataři. Taktéž 35,9 % populace žije na venkově. Základ ekonomiky tvoří průmysl přírodních zdrojů jako diamanty, zlato, uran, antimon, železná ruda, uhlí, cín, rtuť, stříbro, olovo, zinek, wolfram atd.

Republika Sacha je jedním z nejvíce izolovaných a nepřístupných oblastí světa z hlediska dopravy: 90 % území nemá celoroční dopravní spojení. Přírodní a klimatické podmínky jsou charakterizovány jako extrémní. Republika je jedním z nejchladnějších míst z obydlených částí planety. Podnebí je ostře kontinentální, charakterizované dlouhým zimním a krátkým letním obdobím. Maximální amplituda průměrných teplot nejchladnějšího měsíce – ledna a nejteplejšího – července činí 70–75 °C. Jakutsko představuje více než 30 % přírody Ruska.

Republika Sacha díky svým přírodním a teritoriálním podmínkám nemá analogie na celém světě. Právě zde se shromažďuje jedinečná zkušenost zemědělského hospodaření v extrémních klimatických podmínkách severu, také zde byly uplatněny první technologie bytové výstavby v permafrostu.

1.4. Světonázor jakutů

Jakutská religie neboli víra je základem formování postojů u dětí a cestou pojetí světa u dospívajících. Jejím jádrem je kult přírody. Největší duchovní bohatství jakutského národa je hrdinský epos Olonkho, který byl v roce 2005 uznán organizací UNESCO jako „mistrovské dílo ústního a nehmotného dědictví lidstva“. Olonkho – je specifický žánr jakutského folkloru, jmenuje se tak jak sám epos, tak i všechny jednotlivé básně v tomto díle. Olonkho se odehrává ve formě poezie – je to divadlo jediného aktéra bez žádných hudebních nástrojů, za použití pouze hlasu. Datování vzniku eposu není známé.

Toto ústní dědictví se nezapisovalo do poloviny 19. století, přitom některé olonkho (básně) mají 2–3 tisíce řádků, jiné 10–15 tisíc a největší má až 56 tisíc řádků [7]. Olonkho je eposem národa bez písemnosti, proto se umění vyprávění člověk učil již od dětství od svého mistra, jehož povolání nese název „olonkhosut“ - vyprávěč Olonkho. Olonkhosuty dřív byli v každé obci, národ je vždy podporoval jídlem, protože se kvůli studiu nezvládali starat ani o vlastní dobytek.

Olonkho má kolem 150 básní (částí). Mytologický svět Olonkha se řídí typickou kmenovou strukturou a skládá se ze třech světů: Horní – kde žijí dobrá božstva, z nichž hlavní je Jurjun Ajyy Tojon (Bílý Veliký Pan), Střední – svět obydlený lidmi a duchy přírody, Dolní – místo zlých duchů a démonů (abaahy), hlavním démonem je Arsan-Duolaj. Všechny tři světy spojuje Aal Luuk Maas (Veliký Strom Života), ve kterém žije bohyně země pomáhající lidem. Jako ostatní eposy má svoji vlastní kosmogonii. Základní témata jsou – stvoření světa neboli Středního světa obyvateli Horního světa – dobrými božstvy Ajyy, vznik jakutského národa díky božstvům a boj bohatýrů Středního světa o dobrý život celého národa s demony Dolního světa. Postavy jsou archetypické, muži jako bohatýři, ženy – jako ochránci domácnosti, které se vyobrazují jako bohatýrky v případech bídy.

Poslouchání Olonkho – je společenská událost, olonkhosut – je nedílnou součástí sociálního života obce. Olonkho středního rozměru, tj. 8–10 tisíc řádků, trvá 13–14 hodin bez přestávek, olonkhosut je umí nazpaměť [8].

Olonkho učí posluchače oddané a obětavé službě svému národu, statečnosti, věrnosti vůči tradici, víře ve vítězství dobra nad zlem a nespravedlností. Zde je shromážděna moudrost národa.

Sociální a duchovní hodnoty jako ovládnutí vlastního osudu, životaschopná kulturní integrita a soulad s přírodou usměrňují sociálně – ekonomické systémy samosprávy, působnost společnosti a jedince, vztah k ekosystému a etnickému sebeuvědomění. Politika republiky zaměřená na obnovu etnicky významných symbolů a hodnot má příznivé výsledky vůči asimilaci a inkulturaci, které přináší vývoj moderní republiky. Jakutsko se teď nachází v době velkých technologických změn, inovačním vývoji a migraci [9].

2 Historie formování sociální práce na území republiky Sacha

2.1. Sociální služba do revoluce r. 1917

Sociální pomoc potřebným se vyvíjela v jakutské oblasti paralelně se sociální péčí v Ruském impériu. Lze ji rozdělit na dvě etapy: první etapa (18. století – polovina 19. století) – již funguje oficiální státní systém sociální pomoci; druhá etapa (polovina 19. stol. – začátek 20. stol.) – ve spojení s narůstajícím neklidem a klesáním důvěry ve státní správu, se začal vyvíjet zájem o pomoc potřebným a stoupal filantropický záměr společnosti, církve i soukromých osob. Legislativně ukotvená sociální péče v Ruském impériu fungovala i na území jakutském, ale měla svoje specifika. V 17. stol. roli úřadu sociální péče hrál rod. Tento lidový zvyk má historické kořeny v jakutské tradici – lidé potřebující pomoc (lidé bez přístřeší, chudí, sirotci a postižení) byli prostřednictvím komunity přiděleni na starost zámožným lidem dané komunity.

Jak v Evropě, tak i v Rusku se charitativní činností zabývalo převážně duchovenstvo, které k tomu povzbuzovalo šlechtu. Zejména kláštery vybízely k hromadnému zakládání dětských domovů v 17. a 18. století. V roce 1725 byl založen první chudobinec. Eparchiální výbor pravoslavného misionářského společenství byl otevřen roku 1870, jedním z hlavních cílů výboru bylo zakládání špitálů, opatrovnictví a škol. Kromě toho poskytovali misionáři humanitární pomoc v podobě léků a zemědělského nářadí.

V carském Rusku byla sociální péče neodlučitelnou součástí zdravotnictví. Se vznikem Jakutské oblasti v roce 1805 byla vyhlášena pozice „hlavního medika oblasti“, začaly se zakládat první oblastní nemocnice a tím pádem byl v každém okresu jeden lékař. V roce 1808 ve městě Olekminsk byla otevřena první nemocnice pro 20 osob, první leprosárium na jakutském území bylo založeno v r. 1817 ve městě Srednekolymsk a poskytovalo péči pro 20 postižených leprou. V r. 1819 byly založeny další nemocnice v šesti obcích. V Jakutsku byla první nemocnice založena v r. 1843, během prvního roku tam bylo ošetřeno 840 pacientů.

V květnu roku 1891 díky britské misionářce Kate Marsdenové v Irkutsku vznikl výbor pomoci nemocným leprou v jakutské oblasti. Paní Marsdenová se zabývala zkoumáním léku proti lepře, taky pomáhala nemocným a věnovala se charitativním

sbírkám od irkutské a petrohradské šlechty na nákup teplého oblečení pro nemocné ve Viljujsku.

První dětský domov byl založen v r. 1852 v Jakutsku za darované peníze velkého kupce Čepalova. Tady bydlely děti od 6 do 11 let věku, domov fungoval za podpory dárců. V r. 1888 byly v Jakutsku založeny domovy pro děti vězňů a pro děti vyhnanců. Taky byla založena první noclehárna. Carská vláda odměňovala místní šlechtu za dobročinnost udělením různých státních titulů.

V 19. stol. se jak v celém Rusku, tak i v Jakutské oblasti zakládaly charitativní společnosti, které se řídily statuty Ministerstva vnitra. Ve druhé polovině 19. stol. charitativní činnost v jakutské oblasti byla pod odpovědností samospráv. Nejdůležitější role pro jakutskou oblast měly penzionáty, kde se mohly vzdělávat děti z dalekých vesnic a chudých rodin, v letech 1906–1908 tak studovalo 155 dětí, v letech 1909–1911 až 292 dětí. V roce 1908 bylo založeno 11 učilišť a podniknuta stavba 26 škol.

Příkladem charitativní společnosti je Jakutská charitativní společnost založená v roce 1890. Jejím cílem bylo zlepšování materiálních poměrů chudé vrstvy obyvatelstva. Tato společnost vyplácela dočasné a trvalé příspěvky, pomáhala majetkem a jídlem, hledala zaměstnání pro práce schopné lidi a místa v internátních školách pro děti, zřizovala levné jídelny a domovy. Na jakutském území fungovala společnost Červeného kříže od r. 1867, na jejíž základě byla otevřena první bezplatná ambulatorní léčebna.

Činnost všech charitativních organizací byla zastavena v letech revoluce. Také v roce 1917 byla ukončena činnost Jakutské charitativní společnosti a její majetek byl předán jakutské samosprávě. Dále bylo zavřeno Jakutské oblastní opatrovnictví dětských domovů (které existovalo od roku 1859) a společnost Červeného kříže [10].

2.2. Formování systému sociálního zabezpečení po roce 1917

Porevoluční situace ve státě byla hned doprovázena přijetím nejdůležitějších dekretů. Orgány sociálního zabezpečení RSFSR prošly velkými proměnami, nejen v názvech, ale i ve struktuře. V Jakutské ASSR začal systém sociálního zabezpečení fungovat v r. 1920.

Národní komisařství sociálního zabezpečení RSFSR se zabývalo rozpracováním dekretů a zákonů, financovalo a řídilo regionální instituce. Věnovalo se vedení domovů pro postižené, domovů pro seniory, dětských ústavů, domovů pro matky s dětmi, vyplácelo důchody a příspěvky. Poprvé se v této době začal vyvíjet systém podpory, jako

například výhody v komunálních službách a veřejné dopravě. Významnou roli mělo „Ustanovení o sociálním zabezpečení pracujících“ legislativně přijaté v r. 1918, jenž upevnilo postavení státu v sociální podpoře. Po skončení občanské války byl jednotný systém sociálního zabezpečení rozdělen na tři formy sociálního pojištění – státní zabezpečení lidí s postižením, sociální pojištění pracujících, rodin příslušníků armády a zemědělců.

Počet obyvatel dostávajících důchody a příspěvky v jakutské ASSR činil v letech 1921–1927 přibližně 1000 až 1600 lidí. Po roce 1947 za účelem stimulace obnovy v poválečné době bylo provedeno zvýšení důchodového zabezpečení, výhod pro pracovníky v průmyslu a veřejné dopravě. Toto opatření se týkalo i pracovníků v průmyslové těžbě zlata a uhlí. Přijetí zákona „O státních důchodech“ 14. července 1956 Nejvyšším sovětem SSSR umožnilo zvětšit úroveň důchodových výplat a počet cílových skupin, které mají právo na důchod. Zásadní význam pro Jakutsko mělo Nařízení Prezidia Nejvyššího Sovětu SSSR od roku 1967 „O rozšíření úlev osobám pracujícím v oblastech Dalekého severu“, jehož důsledkem byl pokles důchodového věku pro severňany.

V roce 1978 dostávalo v republice důchodové výplaty a příspěvky přibližně 99 tis. lidí: 50 tis. lidí – starobní důchody, okolo 11 tis. lidí – invalidní v důsledku pracovní činnosti, více než 2 tis. lidí – invalidé v důsledku války a příslušníci rodin zesnulých vojáků, více než 15 tis. lidí – z důvodu ztráty živitele rodiny, přibližně 12 tis. – rodiny s mnoha dětmi, svobodné matky a sociálně slabé rodiny.

Během 70.–80. let 20. století proběhly zákonodárné změny týkající se sociálního zabezpečení občanů, jako přiblížení úrovně podpory družstevníků k úrovni státních zaměstnanců, péče o matku a dítě, zvýšení výše všech příspěvků a důchodů, stanovení výhod pro jednotlivé cílové skupiny jako úředníci, družstevníci, osoby všech stupňů postižení, rodiny po ztrátě živitele, příslušníci rodin vojáků a zesnulých vojáků, veteráni pracovní činnosti, občané pokročilejšího věku z národnostních menšin republiky, rodiny s mnoha dětmi a svobodné maminky.

Dne 1. ledna r. 1983 byl počet obyvatel pobírajících příspěvky od státu kolem 116 tis. lidí.

Ministerstvo sociálního zabezpečení Jakutské ASSR bylo podřízeno Ministerstvu sociálního zabezpečení RSFSR v jakékoliv své činnosti. Základními úkoly byly postupy v určení a výplatě příspěvků a důchodů, zorganizování lékařských posudků pro stanovení stupňů postižení, pracovní zařazení a profesionální studium pro

lidi s postižením, uspořádání protéz a ortopedické pomoci občanům, kteří bydlí v domovech pro seniory a postižené. Ministerstvo řídilo i republikánské spolky osob nevidících a hluchoněmých.

Jak již bylo zmíněno v podkapitole 1.2 Vznik a vývoj republiky, v únoru r. 1991 přijetím zákona „O státním statusu Jakutské – Sacha sovětské socialistické republiky“ byly změněny právní vztahy republiky s RSFSR. Řízení sociálního zabezpečení od té doby prováděla Jakutská republika, ačkoliv se řídila i nadále právními normami Ruska. Přestože přetrvávalo vertikální řízení, Jakutská republika měla moc se odvolávat a přerušovat federální činnost na svém území. Od roku 1992 počítáme novou etapu v historii sociálního zabezpečení v republice Sacha, která začala zřízením Ministerstva sociálního zabezpečení, práce a zaměstnanosti. Za deset let došlo k přejmenování, název se změnil na Ministerstvo práce a sociálního vývoje, který se používá dodnes [11].

Podle Ústavy Ruské federace přijaté v roce 1993, Rusko bylo prohlášeno sociálním státem. Proto v článku č. 7 jsou popsány základní směry politiky, jejichž cílem je vytvoření podmínek pro důstojný život a volný rozvoj člověka. Ve druhé části téhož článku jsou popsány povinnosti Ruské federace jako sociálního státu:

- bezpečnost práce a zdraví lidí,
- určení garantované minimální výše platu,
- zabezpečení státní podpory v mateřství, v otcovství, osobám s postižením, seniorům, rodinám a dětem,
- vývoj systému sociálních služeb,
- určení důchodu, příspěvku a jiných sociálních jistot.

Sociální ochrana populace – je souhrnem státních a společenských sociálně-ekonomických aktivit, které zabezpečují poskytování optimálních životních podmínek, uspokojení potřeb, podporu činnosti osob a sociálních skupin, zvládnutí důsledku tíživých situací v životě občanů, garantovanou státem minimální úroveň materiální pomoci sociálně slabším vrstvám společnosti.

Systém sociální ochrany tvoří v současné době:

1. Sociální zabezpečení – je formou sociální politiky státu, která je zaměřena na materiální zabezpečení jednotlivých skupin občanů, je financována ze státního rozpočtu a speciálních mimorozpočtových státních fondů (např. Penzijní fond Ruské federace, Fond sociálního pojištění Ruské federace, Federální fond zdravotního

pojištění). Hlavním cílem je vyrovnání sociálního postavení občanů v případě sociální události.

Funkce sociálního zabezpečení:

- Ekonomická – poskytování materiální pomoci lidem, kteří se ocitli v tíživé sociální situaci, podpora rozvoje národního hospodářství.
- Politická – sblížení sociálního postavení různých vrstev obyvatelstva, zabezpečení důstojného života všem občanům, stabilizace společenských vztahů ve sféře sociální ochrany obyvatelstva.
- Demografická – stimulace růstu počtu obyvatel a prodlužování střední délky života.
- Sociálně-rehabilitační – uspokojení potřeb praceneschopných občanů a občanů pokročilejšího věku vytvořením podmínek, které uchovávají jejich právní status, ochrana zdraví všech lidí.

2. Sociální pojištění – je vypracovaný státem systém podpory praceneschopných občanů a občanů pokročilejšího věku, je financován ze státního fondu pojištění a soukromých fondů pojištění. Existují dva druhy sociálního pojištění: dobrovolné a povinné.

- Povinné sociální pojištění – jsou různé státní sociální garance, které jsou financovány fondy, ale v případě nedostatku financí ve fondech, fungují za pomoci státního rozpočtu. Dělí se na veřejné a profesionální pojištění. Na povinné veřejné pojištění mají právo všichni obyvatelé, které pracují na smlouvu. Povinné profesionální pojištění se týká pouze osob, které mají riziko pracovního úrazu.
- Dobrovolné pojištění nemá finanční podporu od státu a je založeno na dobré vůli zaměstnavatele nebo jedince.

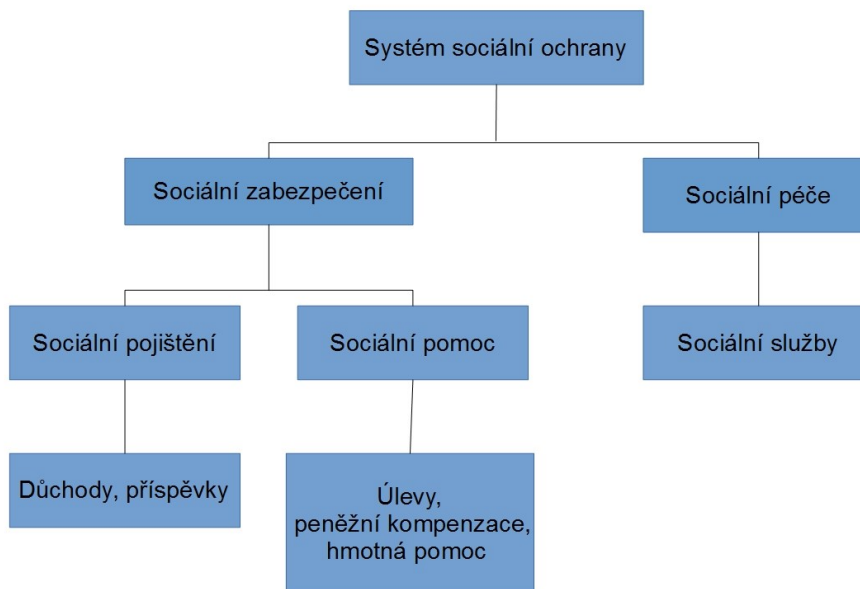
3. Sociální pomoc – je důležitou součástí sociální ochrany obyvatelstva. Státní sociální pomoc se poskytuje v podobě peněžních výplat, úlev na komunálních službách a hmotné pomoci.

Sociální péče hraje neméně důležitou roli, protože je zaměřena na propojení různých úrovní organizačních systémů. Funguje ve čtyřech rovinách:

1) Federální nebo republikánská (sociální pomoc rodinám a dětem, vypracování sociálních normativů, zdravotně-sociální posudková služba, sociální péče, stanovení příspěvku a jeho výše, stanovení důchodového zabezpečení);

- 2) Regionální nebo lokální (řešení ekonomických problémů, zakládání fondů sociální pomoci);
- 3) Pracovní skupina;
- 4) NNO (odborné poradenství, sociální rehabilitace osob s postižením, zdravotně-sociální pomoc osobám pokročilejšího věku).

Obrázek č. 1 - Systém sociální ochrany

Zdroj: vlastní

Dělení sociální ochrany podle cílových skupin:

1. Sociální ochrana dětí a mladistvých – je zaměřena na vytvoření podmínek pro lepší vývoj a výchovu dětí, na udržení jejich fyzického a psychického zdraví. Legislativně se zakládá a řídí Federálním zákonem „O základních garancích práv dítěte v Ruské federaci“ schváleným v roce 1998. V daném federálním zákoně se popisují definice dítěte, sociální adaptace a rehabilitace. Jsou zde ukotveny hlavní principy politiky týkající se dětí.
2. Sociální ochrana průceschopných obyvatel zaměřená na podporu lidí v případě nemoci, ztráty zaměstnání a dalších sociálních událostí.
3. Sociální ochrana práceneschopných obyvatel zaměřená na seniory a lidi s postižením, na uspokojení jejich životních potřeb, a proto poskytuje služby péče o osobu, zprostředkování právní, lékařské a sociální pomoci, pomoc se stravováním, pomoc v hledání zaměstnání, profesionální přípravu a rekvalifikaci atd.

4. Sociální ochrana rodiny – zabývá se podporou založení rodin a udržením instituce manželství. Daná cílová skupina je jednou z nejvíce podporovaných státem [12].

Ministerstvo práce a sociálního vývoje republiky Sacha (Jakutsko) se řídí ve své činnosti Ústavou Ruské federace, Ústavou republiky Sacha (Jakutsko), federálními a republikánskými zákony. V realizaci svých funkcí ministerstvo spolupracuje s orgány výkonné moci republiky Sacha, teritoriálními orgány federální výkonné moci, které se nachází na jakutském území, orgány výkonné moci subjektů Ruské federace, orgány místní správy v obcích republiky Sacha, občanskými a jinými společnostmi. Ústavy sociální péče a práce vedené ministerstvem působí v hlavním městě a krajích.

Základní úkoly Ministerstva práce a sociálního vývoje republiky Sacha (Jakutsko):

- rozpracování směru a realizace státní politiky v oblasti práce a sociální ochrany obyvatelstva;
- realizace a vylepšování sociální politiky v oblasti sociální podpory sociálně slabých občanů, včetně rodin s dětmi;
- poskytování sociální podpory s ohledem na příjem a potřeby obyvatelstva;
- zabezpečení realizace státních jistot ve výplatách;
- účast v rozvoji a vylepšování sociální spolupráce na území republiky;
- realizace pravomoci orgánů výkonné moci republiky v oblasti bezpečnosti práce;
- realizace základních směrů státní sociální politiky v organizaci sociální péče obyvatelstva, včetně osob pokročilejšího věku, osob s postižením, rodin a mladistvých;
- rozpracování a vylepšování systému sociální péče, zlepšování kvality poskytování sociálních služeb, formování a rozvoj sociálních služeb, včetně rozvoje NNO;
- účast v zabezpečení sociální ochrany a sociální podpory osob s postižením;
- návrhy a realizace právních předpisů, organizace státní podpory pro osiřelé děti a děti bez rodičovské péče;
- formování, vedení a používání krajské státní databáze o dětech, které zůstaly bez rodičovské péče [13].

Počet obyvatel republiky, kteří dostávají důchody ze systému sociálního zabezpečení k 1. lednu 2018 tvoří 273 801 lidí, z toho sociální důchod dostává 29 148 lidí [14].

Právo na sociální důchod mají občané, kteří nemají odpracovanou určitou dobu, ale potřebují státní podporu. To znamená, že práceschopní lidé, kteří mají pracovní stáž, čerpají státní podporu ze systému povinného sociálního pojištění a praceneschopní občané, kteří nemají pracovní stáž, čerpají státní podporu ze systému sociálního zabezpečení. Cílové skupiny, které dostávají sociální důchody podle zákona „o státním důchodovém zabezpečení v Ruské federaci“ č. 166 [15] od 15. 12. 2001 – jsou osoby s postižením I., II., III. stupně, včetně dětí s postižením, etnických menšin Dalekého severu, které trvale bydlí na území Dalekého severu a vedou jejich tradiční styl života, děti oboustranně a jednostranně osiřelých do 23 let věku.

Sociální politika hraje důležitou roli ve fungování každého státu, protože fungování sociální sféry přímo ovlivňuje stav a vývoj ekonomiky a politiky, v podstatě určuje kvalitu života lidí. Sociální politika – je součástí obecné strategie státu, která se vztahuje k sociální sféře, představuje záměrnou činnost státu v tvoření a realizaci řešení týkajících se občanů a jejich postavení ve společnosti a je zaměřena na vytvoření plnohodnotného života lidí, zvýšení úrovně blahobytu společnosti a vytvoření efektivního systému sociálních jistot pro jednotlivé skupiny občanů s ohledem na jejich specifika. Vláda a její celý komplex vládních orgánů se řídí sociální politikou, její provedení by mělo mít velkou společenskou podporu. Sociální politika při správném vedení odráží stav státu a situaci ve společnosti, ukazuje potřeby a cíle sociálního vývoje [16].

3 Sociální ochrana dětí a mladistvých se zdravotním postižením

V ruské úřední terminologii se používá pojem „invalida“, v mojí bakalářské práci jsem si dovolila změnit tento pojem na „lidé nebo osoba s postižením“ jelikož píšu v češtině, týká se toto vysvětlení pojmu v ruské legislativě, odborné názvy zůstávají v doslovném překladu.

Federální zákon Ruské federace č. 181 od 24. 11. 1995 (aktualizován od 29. 7. 2018) „O sociální ochraně invalidů v Ruské federaci“ [17] stanovuje státní politiku v oblasti sociální ochrany lidí s postižením. Cílem této politiky je zabezpečení možnosti realizace osobám s postižením, v občanských, ekonomických, politických a jiných právech a svobodách, za stejných podmínek jako ostatním občanům Ruska, s ohledem na Ústavu Ruské federace a rovněž v souladu s všeobecně uznávanými principy a normami mezinárodního práva a normami mezinárodních smluv Ruské federace.

V kapitole č. 1 daného zákona se definuje pojem „invalida“. Invalida – je osoba, která má poruchu zdraví s dlouhodobým porušením funkce(í) organismu, způsobenou nemocí, důsledkem traumatu nebo vadami, které vedou k omezení životaschopnosti a způsobují potřebu v sociální ochraně. Omezení životaschopnosti – je plná nebo částečná ztráta schopnosti nebo možnosti samoobsluhy, samostatného pohybu, orientace, komunikace, kontroly vlastního chování, vzdělávání se a zabývání se pracovní činností.

Sociální ochranou invalidů se dle daného zákona rozumí systém ekonomických a právních opatření garantovaných státem včetně opatření sociální podpory, která zajišťují osobám s postižením podmínky pro překonání (kompenzaci) omezení životaschopnosti a jsou zaměřeny na vytvoření stejných možností v účasti ve společenském životě.

Sociální podpora invalidů – je systém opatření, který zajišťuje sociální garance lidem s postižením, stanovený zákonem a jinými právními normami, s výjimkou důchodového zabezpečení.

Ve článku 3.1 daného zákonu se píše o nepřipustnosti diskriminace na základě postižení. Diskriminací se rozumí jakákoliv odlišnost, vyloučení nebo omezení na základě postižení, kde cílem nebo výsledkem je snížení nebo odmítání uznání a

uskutečnění politických, ekonomických, sociálních, kulturních, občanských a jiných práv a svobod.

Stupeň invalidity určuje federální zdravotně-sociální posudková služba. Osoby do 18 let věku patří do kategorie „dítě – invalida“. Zdravotně-sociální posudková služba určuje míru sociální ochrany pro osobu s postižením, včetně plánu rehabilitace. Komplexní šetření stavu organismu probíhá na základě analýzy klinických, funkčních, sociálních, pracovních a psychologických údajů osoby. Jako základní druhy dlouhotrvajících poruch funkcí organismu člověka zákon stanovuje: poruchy psychických funkcí, vady řeči, sensorické poruchy, neuromuskulární a kostní onemocnění, poruchy kardiovaskulárních funkcí, dýchací soustavy, zažívacího ústrojí, endokrinního systému a metabolismu, krevního a imunitního systému, močové soustavy, kožní soustavy a s ní spojených systémů, poruchy způsobené fyzickou vnější deformací (deformace obličeje, hlavy, trupu, končetin, abnormální otvory v zažívacím, močovém, respiračním traktu a porušení velikosti těla).

Míra potřebné sociální ochrany se vyměřuje podle stupňů závažnosti dlouhotrvajících poruch nebo nemoci, I. stupeň – jsou dlouhodobé nevýrazné poruchy funkcí organismu, II. stupeň – jsou dlouhodobé mírné poruchy funkcí organismu, III. stupeň – jsou dlouhodobé výrazné poruchy funkcí organismu, IV. stupeň – dlouhodobé velmi výrazné poruchy funkcí organismu. Základními životní potřeby jsou sebeobsluha, mobilita, orientace, komunikace, schopnost ovládat vlastní chování, schopnost se vzdělávat a pracovat. Každá základní životní potřeba se dělí na tři stupně závislosti: 1. stupeň – je určen pro osoby se samostatným výkonem činnosti v delším časovém úseku s použitím kompenzačních pomůcek, 2. stupeň – osoba zvládá výkon za občasné pomoci jiné osoby s použitím kompenzačních pomůcek, 3. stupeň – osoba nezvládá výkon samostatně a potřebuje trvalou pomoc jiné osoby.

Kritéria pro určení invalidity osoby do 18 let věku jsou – poruchy zdraví minimálně II. stupně závažnosti, které omezují jakoukoliv základní životní potřebu v jakémkoliv z tří stupňů závislosti [18].

Poskytování kompenzačních pomůcek včetně jejich oprav je hrazeno z federálního rozpočtu a Fondu sociálního pojištění, nutnost pomůcek pro osobu s postižením určuje zdravotně-sociální posudková služba. Technické kompenzační pomůcky předepsané v rámci individuálního rehabilitačního plánu jsou předávány natrvalo zdarma.

Technické kompenzační pomůcky – jsou speciální prostředky pro sebeobsluhu, speciální prostředky péče (např. pro ležící osoby), pomůcky pro orientaci a komunikaci, pomůcky pro výkon pracovní činnosti a vzdělávání včetně literatury pro nevidomé, umělé náhrady (protézy, ortopedická produkce včetně obuvi, oční protézy, sluchové aparáty), speciální trenažéry a sportovní vybavení, invalidní vozíky.

Pro rodiny, které mají děti s postižením, existují výhody v oblasti bydlení podle zákona „o sociální ochraně invalidů“. Rodina dítěte s postižením se může zaregistrovat v evidenci „zlepšení bytových podmínek“, která uděluje přednostní právo na obdržení pozemků pro stavbu rodinného domu. Dále, tyto rodiny mají také kompenzace na náklady spojené s nákupem, nebo pronájmem obytných prostor a komunálních služeb ve výši 50 %, včetně spravování společných prostor, nákladů na studenou a horkou vodu, elektřinu, na komunální služby vypočtené na základě reálné spotřeby, na palivo (jestli rodina bydlí v domě bez centrálního vytápění), na vklad za generální opravu společných prostor v činžovních domech.

Děti s postižením, které bydlí v institucích ústavní péče a jsou oboustranně osiřelé nebo zůstaly bez rodičovské péče do 18 let, mají právo na přidělení obytného prostoru mimo pořadí evidence, pokud jejich individuální plán rehabilitace umožňuje samostatný život.

Podle daného zákona mají děti s postižením právo na měsíční peněžní výplatu ve výši 1 544 rublů, výplata je ovlivněna každoroční indexací, která vychází z růstu indexu spotřebitelských cen, stanovených vládou Ruské federace. Pro rok 2018 je index 1,025, což znamená, že aktuální výplata činí 2 590 rublů (podle kurzu ČNB CZK – RUB ze dne 19.11.2018 je to 894,7 Kč). Podrobněji o naložení s měsíční peněžní výplatou podle zákona „o sociální ochraně invalidů v Ruské federaci“ budu pokračovat dále. Počet dětí pobírajících tuto výplatu v republice Sacha (Jakutsko) pro rok 2018 je 6 237 [19].

Další právní norma, která popisuje podporu dětí s postižením a jejich rodiny, je federální zákon „O státním důchodovém zabezpečení v Ruské federaci“ [20]. Podle daného zákona děti s postižením patří do práceneschopné skupiny občanů, status „dítě – invalida“ se určuje na dobu, která je stanovená zdravotně-sociální posudkovou službou (na 1 rok, 2 roky nebo 5 let).

Děti s postižením mají nárok na měsíční sociální důchod z důvodu invalidity ve výši 12 082 rublů, každý rok se tato částka mění podle indexace, pro rok 2018 je index

2,9 %, to znamená, že částka bez započítání severního koeficientu je 12 432 rublů (podle kurzu ČNB CZK – RUB ze dne 20.11.2018 je to zhruba 4 315,5 Kč) [21].

Neméně důležitý je zákon „o státní sociální pomoci“, který především určuje sociální péči v podobě státních sociálních služeb pro děti s postižením. Náklady na tyto služby se vztahují na měsíční peněžní výplatu ze zákona „o sociální ochraně invalidů v Ruské federaci“. V případě, že se osoba rozhodne nepoužívat státní sociální služby, výplata bude ve výši 2 590 rublů. Pro osoby, které chtějí využívat těchto služeb, bude výplata činit 1 515 rublů měsíčně (podle kurzu ČNB CZK – RUB ze dne 20. 11. 2018 je to 525,9 Kč) a to proto, že celková cena státních sociálních služeb činí 1 075 rublů měsíčně (údaje pro rok 2018).

Tabulka č. 1 - Hodnota servisu státních sociálních služeb

Servis státních sociálních služeb	Hodnota v rublech	Hodnota v korunách českých podle kurzu ČNB
Léky vydané na recepty včetně speciální výživy pro děti s postižením	828 rublů	287,4 Kč
Poukazy na lázeňskou léčbu	128 rublů	44,4 Kč
Doprava po příměstské železnici a meziměstská doprava na místo léčby a zpět	118,9 rublů	41,2 Kč
Celkem	1 075 rublů	373 Kč

Zdroj: Penzijní fond Ruské federace

Lázeňská léčba se poskytuje ročně na 21 dní pro děti s postižením a jejich doprovod v podobě 1 člověka, který má právo na pobyt a dopravu na místo léčby a zpět zdarma.

Osoba může rozhodnout chce-li využívat plný servis sociálních služeb. Pokud se osoba rozhodne nevyužívat jednu nebo více služeb, toto rozhodnutí ovlivní výši výplaty [22].

Děti s postižením podle individuálního plánu rehabilitace, který pro ně stanoví zdravotně-sociální posudková služba, mají nárok na leteckou, železniční a automobilovou dopravu zdarma do rehabilitačních center republiky a zpět, týká se to i jejich doprovodu.

Děti, které studují ve speciálních internátních školách mají nárok na zpáteční leteckou, železniční a automobilovou dopravu zdarma na místo studia jednou za rok [23].

Děti také mají nárok na jízdné v městské hromadné dopravě zdarma, jejich doprovod (rodič, opatrovník, sociální pracovník) má zvýhodněné jízdné za 428 rublů měsíčně bez omezení počtu jízd (podle kurzu ČNB CZK – RUB ze dne 21. 11. 2018 je to 148 Kč).

V případě, že zdravotní stav dítěte dovoluje navštěvovat obecnou mateřskou školu, budou pro něj vytvořeny speciální podmínky, dítě bude přijato do obecné školy prvořadě. Rodiče dítěte s postižením jsou osvobozeni od platby za mateřskou školu, týká se to i speciálních mateřských škol.

Rodiče / oprávněný zástupce dětí s postižením, dostávají podporu od státu v různých sférách:

- jsou osvobozeni od platby dopravní daně na jednu dopravní jednotku;
- mají úlevy na platbě daně za majetek (na obytné prostory), jestli se tento majetek nepoužívá pro účel zisku;
- mají nárok na měsíční daňový odpočet ve výši 12 000 rublů (podle kurzu ČNB CZK – RUB ze dne 21. 11. 2018 je to 4 154 Kč). Pro svobodné rodiče se tento odpočet zdvojnásobí;
- podle zákoníku práce mají rodiče právo na kratší pracovní dobu, pracovní výlety, přesčasová práce, práce o víkendy a o svátcích, noční směny pro ženy jsou možné pouze s písemným souhlasem;
- propuštění z práce pro svobodného rodiče je zakázáno, výjimkou je likvidace firmy;
- náhradní volné dny a náhradní volno [24].

Rodič/opatrovník který se stará o dítě s postižením dostává měsíční výplatu od státu ve výši 5 500 rublů, částka je ovlivněna severním koeficientem, což znamená že minimální částka pro obyvatele republiky je 7 700 rublů (podle kurzu ČNB CZK – RUB ze dne 21. 11. 2018 je to 2 665,5 Kč), maximální je 11 000 rublů (podle kurzu ČNB CZK

– RUB ze dne 21. 11. 2018 je to 3 807,8 Kč). Výplata se vyplácí se sociálním důchodem dítěte, pokud však osoba, která se stará o dítě s postižením, již pobírá podporu v nezaměstnanosti, na tuto výplatu nemá nárok [25].

V republice Sacha mají rodiny s dětmi s postižením nárok na příspěvek na uhrazení komunálních služeb ve výši 3 359 rublů (podle kurzu ČNB CZK – RUB ze dne 23. 11. 2018 je to 1 166,5 Kč) [26].

Životní minimum pro děti v roce 2018 v republice Sacha je 16 846 rublů (podle kurzu ČNB CZK – RUB ze dne 23. 11. 2018 je to 5 850 Kč) [27].

Tabulka č. 2 - Statní podpora dětí s postižením a jejich rodin, s použitím oblastního koeficientu

Název výplaty	Legislativní ukotvení	Částka v RUB	Částka v Kč	Příspěvek na péči v Kč, ČR
1. Sociální důchod	Federální zákon č. 166 „O státním důchodovém zabezpečení v Ruské federaci“	1,4 – 17 404,8	6 044,3	
		1,5 – 18 648	6 476	
		1,6 – 19 891	6 907,7	
		1,7 – 21 134,4	7 339,5	
		2,0 – 24 864	8 634,7	
2. Měsíční peněžní výplata	Federální zákon č.181 „O sociální ochraně invalidů v Ruské federaci“	1 515 – s použitím servisu sociálních služeb	526	
		2 590 – bez použití servisu sociálních služeb (na částku nemá vliv severní koeficient)	899,4	
Celkový příspěvek pro dítě (výpočet s využitím sociálních služeb)		1,4 – 18 919	6 570	I. stupeň závislosti – 3 300
		1,5 – 20 163	7 002	II. stupeň závislosti – 6 600
		1,6 – 21 406	7 433,8	III. stupeň závislosti – 9 900
		1,7 – 22 649,4	7 865,6	IV. stupeň závislosti – 13 200
		2,0 – 26 379	9 160,8	+ případně

				zvýšení – 2 000
3. Příspěvek na péči rodičům bez zaměstnání	Prezidentské nařízení č. 175 „O měsíční výplatě osobám pečujícím o dítě – invalidu a invalidy I. stupně“	1,4 – 7 700	2 674	
		1,5 – 8 250	2 865	
		1,6 – 8 800	3 056	
		1,7 – 9 350	3 247	
		2,0 – 11 000	3 820	
4. Měsíční peněžní výplata na úhradu komunálních služeb pro rodiny s dětmi s postižením	Vládní nařízení Republiky Sacha (Jakutsko) č. 259	3 359 (na částku nemá vliv severní koeficient)	1 166,5	
Celkem rodina může dostat (výpočet s využitím sociálních služeb)		Minimální v republice – 29978	10 410,7	
		Maximální v republice – 40 738	14 147,5	

Tabulka: vlastní tvorba, údaje vychází z legislativy Ruska, příspěvek na péči od PhDr. Moniky Nové, PhD., částky uvedeny podle ČNB pro den 23. 11. 2018

Koeficienty pro obyvatele Dalekého severu používané pro stanovení výše sociálních příspěvků: 2,0 – území, na kterých se nachází průmyslové podniky těžby diamantů, ložiska „Ajchal“ a „Udačnaja“, naleziště „Deputatskij“ a „Kular“, městská část Nižněkolymsk, osada Ust'-Ujga v Ust'-Janském kraji; 1,7 – městská část Lenskij, město Mirnyj a jeho obec; 1,6 – kraje Abyjskij, Allaichovskij, Anabarskij, Bulunskij, Věrchněvilujskij, Věrchněkolymskij, Věrchojanskij, Vilujskij, Žiganskij, Kobjaskij, Njurbinskij, Mirninskij, Momskij, Ojmjakonskij, Olěnekskij, Sredněkolymskij, Suntarskij, Tomponskij, Ust'-Janský, Eveno-Bytantajskij, celkem 20 krajů; 1,5 – osada Kangalassy; 1,4 – hlavní město Jakutsk a ostatní kraje [28].

Ve výše uvedené tabulce jsou shrnuty příspěvky od státu určené pro děti s postižením a jejich rodiny, výpočty jsou uvedeny s použitím servisu sociálních služeb, protože většina rodin preferuje jejich použití, jelikož děti tak mohou dostat lázeňskou rehabilitační péči nejenom v republice, ale i v jiných subjektech Ruské federace. Dále uvádím seznam rehabilitačních center v republice Sacha (Jakutsko) pro děti s postižením:

1. Rehabilitační centrum pro děti a mladistvé s vadou řeči a sluchu „SUVAG“, město Nerjungri – poskytuje zdravotně-sociální, psychologicko-pedagogickou a speciální pedagogickou pomoc dětem od 0 do 18 let věku, které mají poruchy sluchu, zadržování vývoje řeči, zadržování psychického vývoje, poruchy autistického

spektra a kombinované poruchy vývoje. Služby poskytuje v ambulantní a pobytové (pouze na dobu diagnostiky dítěte) formě. Kapacita je 87 míst.

2. Rehabilitační centrum pro děti a mladistvé s postižením, město Nerjungri – poskytuje komplexní rehabilitaci pro děti od 1–2 měsíců do 18 let věku, v ambulantní formě, kapacita je 75 míst. Služby jsou určeny pro osoby s dětskou mozkovou obrnou a jinými onemocněními nervní a pohybové soustavy, pro osoby s chronickým onemocněním nervové a pohybové soustavy, které nemají status „dítě s postižením“, děti raného věku s prenatálním onemocněním centrální nervové soustavy.
3. Rehabilitační centrum pro děti s postižením, město Njurba – poskytuje komplexní rehabilitace, zdravotně-sociální a psychologicko-pedagogickou pomoc dětem a mladistvým s vadou řeči a sluchu, spolupracuje s rodinami, také poskytuje odborné poradenství. Služby poskytuje v ambulantní, pobytové a terénní formě, má kapacitu 30 míst v pobytové a 10 míst v ambulantní.
4. Sociálně-ozdravovací centrum rehabilitace osob s postižením, kraj Amga, vesnice Betjuncy – kapacita je 30 míst, poskytuje služby rehabilitace nejenom pro děti, ale taky pro dospělé. Poskytuje služby v pobytové formě, děti mohou absolvovat rehabilitaci v létě.
5. Střední odborná škola – internát pracovní a zdravotně-sociální rehabilitace osob s postižením, hlavní město Jakutsk – kapacita je 110 míst, služby jsou v pobytové formě určené pro osoby s postižením od 15 let do 30 let věku. Poskytuje vzdělávání v 10 průmyslových oborech: účetní, krejčí, pekař(ka), obuvní odborník(ce), prodavač(ka)-pokladní, kadeřník(ce), truhlář(ka) atd. Výhodou pro absolventy je pomoc v hledání zaměstnání.
6. Rehabilitační centrum pro děti a mladistvé se zdravotním postižením, hlavní město Jakutsk – poskytuje komplexní rehabilitační péči osobám všech druhu postižení v pobytové a ambulantní formě, také poskytuje odborné poradenství a psychologickou pomoc rodičům. Kapacita je 100 pobytových míst a 150 ambulantních, daný centrum rehabilitace je nově postavený a je největším v republice [29].

3.1 Popis sociálních služeb podle legislativy Ruské federace pro děti a mladistvé se zdravotním postižením

Zákon č. 442 „o sociálních službách Ruské federace“ [30] popisuje základní principy, druhy sociálních služeb, financování, práva a povinnosti uživatelů a poskytovatelů sociálních služeb atd. Sociální služby jsou definované jako činnost nebo činnosti ve sféře sociálních služeb, které poskytují trvalou, periodickou i jednorázovou pomoc občanům, s cílem zlepšení jejich podmínek životaschopnosti a(nebo) prohloubením schopnosti klienta samostatně zabezpečovat vlastní základní potřeby.

Principy poskytování sociálních služeb:

1. Sociální služby se poskytují s ohledem na dodržování práv člověka a respektování důstojnosti jeho osobnosti, mají humánní povahu a nedopouští ponížení cti a důstojnosti člověka.
2. Volný přístup občana k sociálním službám za stejných podmínek, bez ohledu na jeho pohlaví, rasu, národnost, jazyk, původ, místo pobytu, vyznání a účast ve společenské organizaci. (sociální spravedlnost)
3. Poskytování sociálních služeb určitým sociálním vrstvám obyvatelstva.
4. Geografická dostupnost sociálních služeb jejím uživatelům, dostatečný počet poskytovatelů sociálních služeb pro uspokojení potřeb občanů.
5. Zachovávaní života (bydlení) občanů ve vlastním příznivém prostředí.
6. Dobrovolnost.
7. Mlčenlivost.

Sociální prevence zahrnuje vyšetření podmínek životaschopnosti občana, zjištění příčin ovlivňujících jeho životaschopnost, analýzu údajů státní statistiky a provedení sociologických výzkumů, realizace státních regionálních programů.

V zákoně jsou popsány události, které zhoršují nebo mohou zhoršit životaschopnost jedince, tím pádem zákon vymezuje cílové skupiny, pro které jsou určeny sociální služby:

- osoby, které úplně nebo částečně ztratily schopnost sebeobsluhy, samostatného pohybu, zabezpečení základních životních potřeb s ohledem na míru onemocnění, traumatu, věku nebo postižení;
- přítomnost osob(y) s postižením v rodině, včetně dětí, které potřebují dlouhodobou pomoc od jiné osoby;
- přítomnost dítěte nebo dětí, které mají potíže se sociální adaptací;

- nedostatek možností zabezpečení pomoci (včetně dočasné) osobě s postižením, dítěti (děttem) a také nedostatek jejich opatrování;
- existence konfliktu v rodině, přítomnost drogově závislých osob(y) v rodině, závislých na alkoholu a gamblerství, osob(y) s duševní chorobou, domácí násilí;
- osoby bez přístřeší, včetně osob do 23 let věku, které ukončily pobyt v instituci ústavní péče pro děti – sirotci a děti bez rodičovské péče;
- nezaměstnanost a nedostatek prostředků k existenci.

Před poskytováním sociálních služeb se uzavírá smlouva a individuální plán, stejně jako v České republice. Formy poskytování sociálních služeb jsou stejné, tj. terénní, pobytové a ambulantní. Druhy sociálních služeb v Rusku jsou podobné základním činnostem při poskytování sociálních služeb v České republice dle zákona č. 108/2006 Sb. [31].

Druhy sociálních služeb jsou:

- sociálně-životní – jsou zaměřené na udržování životaschopnosti uživatelů sociálních služeb v běžném životě (dané služby se poskytují v pobytové formě, např. zahrnují poskytnutí stravy, poskytnutí ubytování, pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu);
- zdravotně-sociální – jsou zaměřeny na udržování a zachování zdraví uživatelů sociálních služeb díky péči, pomoci v ozdravovacích postupech a systematickému dohledu pro zjištění odchylek ve zdraví;
- sociálně-psychologické – zaměřují se na korekce psychologického stavu uživatelů sociálních služeb pro jejich sociální adaptaci včetně poskytnutí psychologické pomoci prostřednictvím anonymní linky důvěry;
- sociálně-pedagogické – jsou zaměřeny na prevenci deviantního chování a vývoje osobnosti uživatelů sociálních služeb, na formování pozitivních zájmů (včetně volného času), zorganizování volnočasových aktivit, pomoc rodinám ve výchově dětí (výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti);
- sociálně-pracovní – zaměřuje se na pomoc v hledání zaměstnání a řešení problémů spojených s pracovní adaptací;
- sociálně-právní – jsou zaměřeny na pomoc klientům v obdržení právních služeb, včetně služeb, které se poskytují zdarma, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů uživatelů sociálních služeb;

- služby zvyšující komunikační potenciál uživatele sociálních služeb s postižením, to se týká i dětí s postižením;
- okamžité sociální služby (zásobení teplým jídlem nebo potravinami, zabezpečení oblečením, obuvi, příspěví v hledání dočasného bydlení, pomoc klientům v hledání právních služeb, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů uživatelů sociálních služeb, asistence v neodkladné psychologické pomoci ve spolupráci s psychology a duchovními osobami. Okamžité sociální služby se poskytují bez smlouvy).

Sociální služby se poskytují zdarma pro nezletilé osoby v jakékoliv formě poskytování. Pro tyto osoby a jejich zákonné zástupce také existuje sociální doprovázení, které není součástí sociálních služeb. Doprovázení zahrnuje podporu ve vyhledávání zdravotní, psychologické, pedagogické, právní a sociální pomoci, zapojením organizací poskytujících určité služby, jde o multidisciplinární spolupráci (sociální doprovázení je součástí individuálního plánování).

Státní instituce poskytující sociální služby se financují z federálního rozpočtu, státního rozpočtu subjektů Ruské federace, charitativních příspěvků a zisku poskytovatelů sociálních služeb, pokud za poskytování služeb mají odměnu. NNO, stejně jako v České republice mají státní dotace.

Podle zákona 1404-3 č. 363-V „o sociálních službách v republice Sacha (Jakutsko)“ [32] sociální pracovníky v terénní formě poskytování sociálních služeb mají nárok na kompenzace jízdného od republiky Sacha, dále na úhradu speciálního oblečení, obuvi a speciální inventář.

3.2 Popis poskytovatelů sociálních služeb pro děti a mladistvé se zdravotním postižením v republice Sacha (Jakutsko)

Podle údajů Ministerstva práce a sociálního rozvoje republiky Sacha (Jakutsko) na 1. července 2017 v republice žije 6 053 dětí s postižením, z nichž 433 dětí mají poruchy pohybové soustavy, 296 dětí s vadou zraku, 466 dětí s vadou sluchu, 1 246 dětí s onemocněním centrální nervové soustavy, 643 dětí mají duševní choroby, 451 dětí mají srdečně-cévní onemocnění, 166 dětí jsou onkologicky nemocné, 226 dětí mají endokrinní onemocnění a poruchy látkové výměny, 259 dětí mají onemocnění dýchací soustavy, 1 867 dětí mají jiné obecné onemocnění.

Podle údajů z 1. července 2017 počet dětí čekajících na poskytnutí sociálních služeb v pobytové formě činil 1 442 a v hlavním městě Jakutsk žije 32 % dětí s postižením z celé republiky.

V státním rejstříku poskytovatelů sociálních služeb jsou zapsané jako poskytovatelé služeb pro děti s postižením pouze rehabilitační centra, která fungují jako denní stacionáře. Mezi NNO, která se zabývá záležitostmi dětí s postižením existuje pouze jediná organizace – dobročinná nadace „Charyschal“ fungující od roku 2011. Daný fond má podporu od státu, zabezpečuje společenský život dětí s postižením, podporuje jejich práva a informuje veřejnost o problémech, se kterými se potýkají rodiny s dětmi s postižením. Tento nadační fond je součástí Rusfondu (největší fundraisingová organizace v Rusku, která pomáhá rodičům sbírat peníze na drahé léčení a operace pro děti, které se často provádí v zahraničí). Dobročinná nadace má několik vlastních projektů:

- Animační studio „Kouzla kina“ – projekt funguje od roku 2012, jeho hlavním specifickým je inkluze, ve studiu děti vytvářejí vlastní pohádky, do fungování jsou zapojeny dobrovolníci jako pomocná síla vyučujícím. Terapeutické činnosti jsou – psychologie (vývoj komunikačních schopností, sebevědomí, získání zručnosti spoluprací), scénická řeč (postavení hlasu, dechová cvičení), arteterapie.
- Inkluzivní divadelní studio „Malý princ“ – spojuje a učí spolupráci děti s postižením a bez, ve věkové skupině od 7 do 17 let, a rozvíjí tvůrčí schopnosti dětí. V červenci 2017 se inkluzivní divadelní studio zúčastnilo rusko-německého festivalu výměnných studentských programů „WIR – МИР“ v Berlíně.
- Integrovaná rodinná škola „Vlaštovka“ – od roku 2012 vede letní tábor pro děti, jejich rodiče a sourozence, tábory fungují nejenom ve hlavním městě, ale i v jiných krajích republiky. Cílem je formování společné zkušenosti, konstruktivní komunikace rodičů a dětí, poskytování sociálně-psychologické pomoci rodičům. Specifika daného tábora jsou v tom, že děti taky tráví čas s dětmi a mladistvými bez postižení (s dětmi, bratry a sestrami pracovníků „Charyschal“) – děti s postižením se tak učí komunikaci, děti bez postižení se učí empatii, každý tady získává nové zkušenosti.
- Sportování spolu. Doopravdy! – cílem projektu je socializace dětí a mladistvých s postižením, spojení dětí s postižením i bez v inkluzivních sportovních hrách s vrstevníky. V rámci projektu se na základních školách provádí společná výuka tělesné výchovy (např. hra v goalball).

- Novoroční pohádka – každý rok dobročinná nadace organizuje tři akce:
 - Dárek od Chyschaana (jakutského Dědy Mrazíka) – každý rok 6 000 dětí s postižením dostává užitečné dárky jako batohy, deky atd. V roce 2015 nadace zorganizovala akci „Hodné ruce“, v jejímž rámci dobrovolníci šili šály pro děti ve spolupráci se studenty jakutské střední industriální pedagogické odborné školy.
 - Pobyt za Dědem Mrazíkem na jeho vlasti – daná akce se koná už tři roky: podle výsledku soutěže vlastně stvořených animovaných pohádek v integrované rodinné škole „Vlaštovka“, tři rodiny vítěze mají šanci navštívit Veliký Ust'ug (vlast Dědy Mrazíka).
 - Setkání s Dědem Mrazíkem a Chyschaanem v Jakutsku – této akce se mohou zúčastnit děti, které navštěvují umělecké studio od nadace „Charyschal“, kde děti čeká sladké občerstvení, bohatý program a možnost osobně předat dopis Dědovi Mrazíkovi.
- Děti musí studovat společně – cílem kampaně je obrátit pozornost veřejnosti na to, že v Rusku je velký počet dětí vyloučen ze společenského života. Projekt se skládá ze tří akcí:
 - Sociální reklama zaměřená na rodiče dětí bez postižení, jejímž cílem je ukázat, že inkluzivní vzdělávání je prospěšné pro vývoj každého dítěte.
 - Lekce laskavosti – ve spolupráci s regionálním občanským sdružením osob s postižením „Perspektiva“ se na základních školách provádí lekce laskavosti, která učí děti empatii a toleranci. Lekce se provádí v interaktivní formě – během modelové hry, diskuze, sledování filmů se děti učí samostatně dospět k závěru, sdělit vlastní myšlenky a pocity. Také mají šanci vidět Braillovu abecedu a jiné speciální a kompenzační pomůcky.
 - Lekce o paralympiádě – na lekcích se děti seznamují s dějinami paralympijského hnutí, setkávají se s úspěšnými sportovci.

V roce 2018 dobročinná nadace „Charyschal“ založila call centrum, kde se rodiče z celé republiky mohou dozvědět o sociální podpoře od státu, zapsat se na psychologické a právní poradenství, dostat informace ohledně sociální integrace jejich dětí.

Nadace zorganizovala semináře v krajích republiky pro odborníky pracující s dětmi s postižením, zaměřovala se především na naučení odborníků metodám a technikám práce s dětmi a jejich rodinami v hlavních směrech – poskytování

psychologické pomoci rodičům v podobě psychologických a motivačních seminářů, socializace dětí pomocí arteterapie a adaptované tělesné výchovy, organizace dětských inkluzivních táborů, lekce laskavosti a lekce o paralympiádě.

Pracovníky nadace navštěvují různé kraje republiky, poskytují psychologickou pomoc a odborné poradenství rodičům, školení rodičů na téma syndromu vyhoření.

Od roku 2017 za podpory nadace 17 dětí navštěvují lekce angličtiny zdarma v lokálních kroužcích, čímž se taky začleňují do společenského života ve skupině dětí bez postižení.

V návaznosti na velký počet dětí s vývojovou poruchou řeči byla založena logopedická skupina v prostorách nadace, skupiny jsou rozděleny do třech věkových kategorií: 3–4 roky (rodiče navštěvují lekce spolu s dětmi), 5–6 let, 7–9 let. Lekce probíhá ve formě hry a logorytmiky.

Od roku 2017 je zahájen provoz příměstských táborů během školních prázdnin, což funguje i jako odlehčovací služby pro rodiče.

Nejdůležitější přínos nadace je v poskytování a rozvoji služeb rané péče, což je aktuální problém republiky. V rámci nadace funguje psychologicko-pedagogická diagnostika dětí do 1 roku a skupinové/individuální lekce montessori pro děti do 5 let věku, odborné poradenství, školení rodičů, spolupráce se zdravotním personálem, školení odborníků pracujících s dětmi předškolního věku na téma psychodiagnostiky [33].

S podporou nadačního fondu „Charyschal“ v republice existuje autonomní nezisková organizace „Neobyčejné dítě“ pro děti s poruchami autistického spektra (dále PAS). Tato organizace vzrostla ze svépomocné skupiny pro rodiče s dětmi s PAS do úrovně organizace, která poskytuje od roku 2013 přípravu dítěte do školy (logopedická skupina), protože v Rusku neexistují speciální mateřské školky ani třídy pro děti s PAS v běžných mateřských školkách, tzn. že dítě dostane potřebnou speciální péči a výuku až od školního věku, tj. od 7 let.

Pedagogické a terapeutické služby se poskytují za úhradu, protože daná organizace funguje na základě dotací, příspěvků od dárců a plateb od rodičů za vyučovací hodiny, přesto organizace „Neobyčejné dítě“ hledá finanční prostředky u správních orgánů, fondů, firem a dárců na pomoc rodičům s uhrazením lekcí pro jejich děti. Dlouhodobě navštěvují lekce 58 dětí.

Pro starší děti školního věku existují skupinové lekce socializace, v jejichž rámci se mladiství učí vaření, šití, umění pyrografie a dekupáže, společně navštěvují divadla, kavárny, muzea.

Umělecká dílna pro děti a mladistvé s PAS se nachází v prostorech soukromé galerie v hlavním městě Jakutsk a funguje už čtyři roky, tam se děti učí umění malování s vyučujícím výtvarného umění, každý rok probíhá výstava jejich prací a prodávají se pohlednice před Silvestrem.

Autonomní nezisková organizace vykonává velkou práci v informování veřejnosti o autismu. Příkladem jsou každoroční akce konající se na počest dne 2. dubna (světový den porozumění autismu), kdy se konají charitativní koncerty, konference pro odborníky, v sídle neziskové organizace je den otevřených dveří, kde se provádí bezplatné konzultace pro děti a jejich rodiče, semináře pro pedagogy mateřských škol.

Na podzim roku 2018 organizace založila centrum denního pobytu (denní stacionář) pro děti s PAS. Skupiny jsou rozdělené do dvou směn, od 9 do 12 hod a od 14 do 17 hodin, během pobytu se děti účastní sociálně-terapeutických aktivit, rehabilitačních cvičení, písečné terapie, arteterapie, nácviku dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění [34].

Díky iniciativě rodičů neziskové organizace „Neobyčejné dítě“ v roce 2018 byla založena první třída v republice Sacha pro žáky s PAS v běžné základní škole. Podobné třídy se v Rusku jmenují „zdrojové třídy“, protože mají zdroje inkluze dětí s PAS jako odborníky, speciální metodiky vyučování, pomůcky. V dané třídě se děti učí zpočátku za pomoci asistenta pedagoga a postupně přecházejí do běžných tříd. Tak na podzim roku 2018 poprvé v historii republiky Sacha (Jakutsko) pět dětí s PAS začaly studovat v běžné základní škole [35].

V roce 2010 byla založena další nezisková organizace – Jakutská republikánská občanská organizace podpory rehabilitace dětí s kochleární implantáty „Krok do světa zvuků“. Daná organizace byla založena díky iniciativě rodičů dětí s kochleární implantáty, ovšem v roce 2010 se rodiče setkali s nepříjemným faktem – v republice nebyli odborníky, kteří se zabývají rehabilitací dětí po kochleární implantaci, nebyli pedagogové pracující s dětmi předškolního věku se sluchovou vadou, nebyli ani mateřské školy. Jediným místem rehabilitace byl Rehabilitační centrum „SUVAG“ ve městě Nerjungri (viz s. 26), kde se seznámili rodiče dětí s kochleární implantáty a

rozhodli se spojit jako organizace. Pro všechny rodiče to byla nová zkušenost – rodiče hledali potřebné informace na internetu, navazovali komunikace s rodiči z jiných subjektů Ruské federace.

Hlavní cíle občanské organizace „Krok do světa zvuků“ jsou podpora a ochrana dětí s kochleární implantáty ve všech sférách života, pomoc v uplatňování práv na technické kompenzační pomůcky, pomoc v rehabilitaci dětí pro obdržení plnohodnotného vzdělávání, ochrana sociálního statusu dětí, poskytování sociální a právní ochrany dětem, spojení rodičů a dětí s kochleární implantáty pro řešení společných otázek, komunikace a vzájemná podpora.

Občanská organizace způsobila začátek řešení otázky rehabilitace dětí s kochleární implantáty ve státních orgánech. Založila skupinu denního pobytu „Hnízdečko“ pro děti od 3 do 5 let věku v Republikánské speciální internátní všeobecně-vzdělávací škole (v hlavním městě Jakutsk) v roce 2012, kde více než 30 dětí z celé republiky ročně dostávají speciální péči v předškolním věku podle individuálního plánu. Kromě toho rodiče dětí od 0 do 7 let věku, kteří bydlí mimo hlavní město, se účastní individuálních virtuálních lekcí, během kterých se probírají domácí úkoly a poskytuje se odborné poradenství. Více než 60 dětem ročně se provádí nastavení řečového procesoru odborníky z Moskvy a Petrohradu. Rodiče taky iniciovali Nařízení vlády Republiky Sacha (Jakutsko) č. 105-r – podle daného nařízení rodina dostane kompenzace na baterky pro řečový procesor – 360 kusů na každé implantované ucho dítěte.

Organizace „Krok do světa zvuků“ navázala spolupráci s Petrohradským vědecko-výzkumným institutem otorhinolaryngologie – odborníky s Petrohradu dvakrát ročně navštěvují hlavní město Jakutsk a město Nerjungri, aby prováděli školení lokálních odborníků a rodičů a poskytovali odborné poradenství.

Občanská organizace každý rok provádí silvestrovské oslavy pro děti s kochleární implantáty, v létě pořádá rodinný příměstský tábor „HvězdičKI“ (KI – jako Kochleární Implantace) na území Republikánské speciální internátní všeobecně-vzdělávací školy. Každý rok se tábora zúčastní 30 dětí a jejich rodiny.

Další projekt organizace je sociální turismus – v rámci projektu rodiny společně s dětmi s vadou sluchu navštěvují památky ve městě Jakutsk a jiných krajích republiky, součástí jsou i pěší tury a expedice, kulturně-vzdělávací programy.

Organizace za dobu fungování vyhrála čtyři granty dobročinné organizace „Charyschal“, dva granty oblastní správy hlavního města Jakutsk v celkové částce

2 636 080 rublů (podle kurzu ČNB CZK – RUB ze dne 4. 12. 2018 je to 900 827,6 Kč). Díky tomu rehabilitační pomoc dostalo více než 400 dětí a jejich rodičů z celé republiky. Všechny služby občanské organizace „Krok do světa zvuků“ jsou poskytované zdarma a dlouhodobě je využívá více než 150 rodin z celé republiky.

V rámci projektu „Surdopedie“ dvě matky dětí s kochleární implantáty a jeden odborník vystudovali obor surdopedagogiky.

Díky ochotě matky dítěte s kochleárním implantátem a zároveň zřizovatelky občanské organizace „Krok do světa zvuků“ – Evdokie Leviny, podařilo se mi napsat o jejich organizaci a více se dozvědět o její fungování. Během řízeného rozhovoru bylo zjištěno, že založení občanské organizace není složité ani pro nezkušené občany, výhodou registrování organizace je možnost účasti v soutěži grantů, veřejných akcích jako výstavy a semináře, hledání sponzorů, ale velkou nevýhodou jsou čtvrtletní účetní výkazy NNO, velké částky pokut za prodlení i v případě prázdných výkazů, velké částky srážek do Penzijního fondu a Fondu sociálního pojištění (pokud pracovníci organizace dostávají mzdu), taktéž daná organizace nemá vlastní prostory, zřizovatelka a vedoucí organizace jsou pracující matky (zřizovatelka sama pracuje ve skupině denního pobytu „Hnízdečko“), tudíž nemají možnost pracovat na plnou sílu na realizaci dalších projektů, proto se zaměřují spíše na organizaci letních programů během vlastní dovolené¹.

V roce 2013 byla založena svépomocná skupina rodičů dětí s dětskou mozkovou obrnou (dále DMO) a s těžkými poruchami centrální nervové soustavy – „Paprsky světla“. Za pět let se ze skupiny rodičů stala občanská organizace.

Zakladatelka dané organizace je matka dítěte s DMO, která sama učí rodiče technikám a různým cvičením, která fungují pro její dítě, ale ve většině případů pozvané odborníci vedou skupinové lekce pro děti a jejich rodiče. Odborníci poskytují své služby bez úhrady, na fungování organizace hodně přispívají dobrovolníci a studenti z lokální fakulty psychologie zde mohou projít stáž. Několikrát měsíčně organizace uspořádá semináře pro rodiče, pro rodiny mimo hlavní město existuje on-line poradenství [36].

V roce 2017 organizace „Paprsky světla“ založila centrum denního pobytu (denní stacionář) pro děti s DMO a s onemocněním centrální nervové soustavy. Organizace neměla vlastní prostory, proto jakutská Eparchie ruské pravoslavní církve

¹ údaje o občanské organizaci „Krok do světa zvuků“ byly poskytnuty během rozhovoru s Evdokií Levinou

dala k dispozici místnost nedělní školy, která má pouze jeden pokoj, kde najednou může být pouze deset lidí, kvůli čemuž organizace musela rozdělit děti do skupin, pobyt pro každou skupinu trvá tři hodiny. Během pobytu děti mají lekce adaptované tělesné, hudební a výtvarné výchovy. Služby denního pobytu využívá až 30 dětí denně, každé dítě navštěvuje organizaci „Paprsky světla“ 2 až 3krát týdně, celkový počet dětí v občanské organizaci je 150. Organizace „Paprsky světla“ každý rok pořádá společné oslavy Nového roku s velkou podporou jakutské Eparchie ruské pravoslavní církve. Daná organizace funguje z příspěvků dárců a poskytuje své služby zdarma [37].

Svépomocná skupina rodičů dětí s Downovým syndromem „Sluníčka Jakutska“ – je poměrně nová organizace založená na začátku roku 2018. S podporou dobročinné nadace „Charyschal“ a neziskové organizace „Neobyčejné dítě“ se rodiny účastní společenských akcí, integrovaného letního tábora „Vlaštovka“ a příměstských táborů během prázdnin. V současné době „Sluníčka Jakutska“ nemá vlastní projekty, zatím organizace je zaměřená na spojení rodičů a na informování společnosti o Downovu syndromu. Tak, za pomoci dobrovolníků v lokálním obchodním centru byla uspořádána akce 21. března (světový den Downova syndromu), děti a rodiče se také účastní sociálních reklam a objevují se v místních médiích.

Dobročinná nadace „Oslava života“ se zabývá pomocí dětem a mladistvým s onkologickým onemocněním a jejich rodinám. Dobročinná nadace byla založena v roce 2001 a je nejstarší nadací zabývající se pomocí dětem se zdravotním postižením, její zakladatelka je poslankyně státního shromáždění republiky Sacha (Jakutsko). Mise nadace je ve spojení rodin s onkologicky nemocnými dětmi se zdravotnickými organizacemi, dobrovolníky a představiteli vlády pro účel poskytnutí rehabilitace a sociální integrace dětem. Hlavním cílem nadace je vytvořit systém poskytování informací a pomoci rodinám dětí s onkologickým onemocněním, zdravotnická, sociální, psychologická a finanční podpora rodin.

Nadace poskytuje své služby za pomoci dobrovolníků, právě díky ní byla založena první organizace dobrovolníků v republice, kteří pomáhají dětem s postižením – „Dobrý Jakutsk“ [38].

Nadace „Oslava života“ – je fundraisingová organizace, která pomáhá rodinám poskytnout léčbu, zabezpečit důstojný život a léky svým dětem. V roce 2006 v Moskvě probíhal 10. mezinárodní kongres SIOP (International Society of Paediatric Oncology), kde se jakutská nadace zúčastnila konference s třemi dětmi, které zvítězily nad rakovinou.

Za pomoci příspěvků nadace zorganizovala stavbu dětského hřiště v národním centru medicíny, kde si dlouhodobě léčící děti mohly zahrát v nemocnici, také byl postaven pravoslavní chrám v nemocnici, děti měly možnost mít kurzy anglického jazyka a studia na dálku.

Existuje však i neviditelná strana fungování nadace, občas lékaři prosí akutně zařídit léky pro děti z Moskvy nebo odeslat jejich medicínské analýzy. Také existují smutné případy – stát hradí cestovné dítěte na místo léčení, ale v případě úmrtí dítěte dostavit jej zpět domů je složité, zde také pomáhá nadace [39].

V republice Sacha se sociální práce s dětmi s postižením liší od české praxe – tady většina lidí už je informována o onemocněních, těžkostech, s nimiž se potýkají jejich rodiny, o tom, jak prožívají stanovení diagnózy. Česká společnost je tolerantní k osobám s postižením a podporovat sociální podniky/služby se stalo zvykem. Sociálních pracovníků v Čechách není hodně, ale rozhodně je jich více než v republice Sacha. Sociální služby tady zakládají lidé empatictí, zatímco v republice Sacha sociální služby zakládají rodiče dětí s postižením. Na druhou stranu to ukazuje, že obyvatelé republiky nechtějí spoléhat jenom na státní podporu, ale vědí že mohou zlepšit životní podmínky vlastních a cizích dětí vlastními rukama, což je známkou růstu společenské odpovědnosti a krokem dopředu od „myšlení doby bývalého režimu“.

4 Děti se zrakovým postižením v republice Sacha (Jakutsko)

Z důvodu globálního onemocnění zrakových ústrojí a absolvování stáže v hlavním městě Jakutsk v září 2018, provedených řízených rozhovorů s odborníky v oblasti vzdělávání, pro účel dané bakalářské práce byla zvolena problematika zrakově postižených dětí. Daná kapitola bude obsahovat popis péče, institucí a možností pro děti s vadou zraku a jejich rodiče.

4.1 Služby rané péče a diagnostika

Raná péče je aktuální problém v republice Sacha, ve státních programech rozvoj rané péče má přední místo. Ministerstvo práce a sociálního rozvoje republiky ustanovilo Centrum psychologicko-zdravotně-sociálního doprovázení v republice Sacha (Jakutsko) zodpovědným za řešení daného problému, především rozvoj systému rané péče pro děti do 3 let věku a jejich následující rehabilitace – je základem projektu rané péče v daném centru. Tento projekt začal fungovat od roku 2012, jehož hlavním cílem je dostupnost rané péče a zvýšení kvalifikace pro odborníky.

Hlavní úkoly projektu rané péče:

- psychologická, zdravotnická a pedagogická diagnostika dětí s postižením/ s rizikem postižení včetně jejich rodin;
- poskytování komplexní speciální pedagogické pomoci dětem s postižením/ s rizikem postižení, psychologická a pedagogická podpora jejich rodinám;
- koordinace služeb rané péče;
- informování veřejnosti v oblasti systému poskytování rané péče.

Služba rané péče v rámci Centru psychologicko-zdravotně-sociálního doprovázení existuje v 10 krajích republiky, v roce 2013 diagnostikou prošlo 191 dětí a v roce 2017 – 1 417 dětí. Cvičení probíhá v individuální a skupinové formě [40].

V krajích republiky mají oftalmologové smíšený příjem dětských a dospělých pacientů, neexistuje rozdělení na dětského očního lékaře a očního lékaře pro dospělé. Kvůli nedostatku odborníků na venkově pracují jenom oftalmologové pro dospělé, v krajích se oftalmologové taky zabývají dispenzarizací pracujících obyvatel ve firmách, tzn. že děti v tu dobu dostávají méně odborné péče.

Na území republiky Sacha u dětí převažují refrakční vady, záněty spojivek a strabismus. V návaznosti na vývoj zdravotnictví byla založena dvě centra prenatální

péče. Celkový počet dětí s vadou zraku se zvětšuje i kvůli retinopatii nedonošených dětí, přičemž pouze 33,8 % pacientů dostali preventivní laserovou koagulaci [41].

4.2 Předškolní a rané školní vzdělávání

V republice jsou dvě mateřské školy pro děti s vadou zraku, v nichž probíhá výuka podle adaptovaného programu vzdělávání. Adaptovaný program vzdělávání – je program vzdělávání, který adaptován pro vzdělávání osob s postižením, s ohledem na jejich specifika psychofyzického stavu, individuálních možností a schopností, v případě potřeby poskytující korekce vývojových poruch a zabezpečuje sociální adaptaci.

1. Mateřská škola č. 11 „Sněženska“ v hlavním městě Jakutsk – vychovává děti se strabismem a amblyopií, slabozraké děti. Mladší školní věk – 3 až 4 roky, střední školní věk – 4 až 5 let, starší školní věk – 5 až 7 let. Podle údajů ze dne 1. září 2018 počet dětí navštěvujících mateřskou školu činí 311. V mateřské škole je 12 skupin dětí: jedna skupina pro děti mladšího školního věku, tři skupiny pro děti středního školního věku, čtyři skupiny pro děti staršího školního věku (jedna skupina s raným studiem anglického jazyka), čtyři skupiny přípravy k základní škole v 6–7 letech věku dítěte (jedna skupina s raným studiem anglického jazyka). Mateřská škola má k dispozici kompenzační pomůcky a služby tyflo-pedagoga, poskytuje odborné poradenství rodičům. V rámci vzdělávání v mateřské škole děti také mají lekce prostorové orientace jednou týdně probíhající formou hry a jsou určeny pro děti od 4 let věku [42].
2. Speciální mateřská a základní škola č. 3 ve městě Nerjungri – zabývá se vzděláváním dětí slabozrakých a s kombinovanými vady zraku, s poruchami centrální nervové soustavy podle adaptovaných programů vzdělávání. Také poskytuje dětem komplexní zdravotní péči s cílem zachování nebo obnovy zdravotního stavu, korekci zrakových a jazykových schopností, rehabilitační a ozdravné procedury. Mateřská škola – je určena pro děti od 3 do 7 let věku (dělení věkových skupin je stejné jako u bodu č. 1), její hlavním cílem je raná korekce a kompenzace sekundárních vývojových vad, poskytnutí zdravotní péče pro nápravu strabismu a amblyopie, příprava dětí k základní škole a spolupráce s rodiči. Vzdělávání dítěte s postižením probíhá s ohledem na individuální plán rehabilitace. Výuka je vedena ve spolupráci s logopedem, tyflo-pedagogem, psychologem, součástí výuky je hudební a adaptovaná tělesná výchova. Celkový počet skupin v mateřské škole je 12 a počet dětí pro rok 2018 je 187.

Základní speciální škola – má sedm tříd, tři 1. třídy, tři 2. třídy, jednu 3. třídu. Vzdělává žáky s mentálním postižením, zpomalením psychického vývoje, s PAS, tři třídy jsou určeny pro žáky s mentálním postižením v kombinaci s vadou zraku a PAS. Základní škola vyučuje ve třech adaptovaných programech vzdělávání (4 až 5 let): jeden pro žáky se zpomalením psychického vývoje, dva pro žáky s mentálním postižením určené podle stupňů postižení. Kromě prezenčního a dálkového studia škola poskytuje možnost domácího vzdělávání. Velký důraz je kladen na vývoj osobnosti dítěte, jeho sociální adaptaci, získávání kvalitního vzdělávání díky individualizaci výuky, spolupráci s rodinou žáka. Kromě standardních vyučovaných předmětů jako matematika/matematické poněti, ruský jazyk/řeč a alternativní komunikace, hudební a výtvarná výchova, vyučuje se i prostorová orientace, adaptovaná tělesná výchova, speciální kroužky životné zručnosti, rozvoje smyslů a mravní lekce „Já žiju v republice Sacha“. Celkový počet žáků pro rok 2018 je 65 [43].

4.3 Základní a středoškolské vzdělávání

Podle zákona č. 273 „o vzdělávání v Ruské federaci“ [44] právo na výběr základní školy a formy vzdělávání pro dítě mají jeho rodiče/zákonní zástupci s ohledem na názor dítěte. Posudek zdravotně-sociální posudkové služby má jenom doporučující charakter. Tak legislativa připouští možnost inkluze a podporuje princip sociální spravedlnosti.

Přesto v republice Sacha existuje pouze jedna základní a střední škola pro děti se zrakovým postižením – Republikánská speciální internátní škola pro děti s vadou zraku a sluchu 2., 3., 4. typu.

V Rusku jsou speciální školy rozdělené do 8 typů, pro děti s vadou zraku jsou stanoveny školy 3. a 4. typu, které jsou určeny žákům nevidomým a slabozrakým, a také žákům se sekundárními poruchami. Výuka probíhá za pomoci tyflopomůcek a speciálních didaktických podkladů, hlavním cílem je zachování zdraví žáků a rozvíjení kompenzačních smyslů. Škola 2. typu je určena pro žáky slabě slyšící s částečnou ztrátou sluchu nebo slabě vyvinutou řečí, pro žáky, které pozdě přišli o sluch, tj. v předškolním nebo školním věku, které však mají zachovanou samostatnou řeč. Výuka probíhá s cílem obnovy sluchu s použitím cvičení na rozvoj řeči a komunikace [45].

Výuka ve speciální škole probíhá podle adaptovaného programu vzdělávání – nevidomé a slabozraké děti mají různé programy, slabozrací žáci jsou rozděleni do tříd

podle intenzity slabozrakosti. Výuka je zaměřena taky na prevenci proti rozvoji sekundárních poruch. Hlavním cílem speciální internátní školy – je zabezpečení žákům sociální integrace do společnosti.

Celkový počet žáků pro rok 2018 je 255, z nichž 135 žáků studuje internátně, celkový počet tříd je 33, maximální počet žáku ve třídě je 8. Ve škole vyučuje 108 pedagogů, 36 vychovatelů, 2 psychology, 1 logoped, 1 sociální pedagog. Ve škole je 1 canisterapeut – daná metoda se používá na adaptace dítěte ve škole před jeho nastoupením.

Pro slabozraké žáky škola poskytuje kompenzační pomůcky a speciální učebnice se zvětšeným písmem, pro nevidomé pak učebnice v Braillovu písmu. V případě, že během preventivní prohlídky u slabozrakého žáka bylo zjištěno možné zhoršení zraku v budoucnu, žák nadále studuje podle programu pro slabozraké, ale navíc začne studovat Braillovo písmo. Škola má k dispozici tiskárnu v Braillovu písmu. Během výuku se dodržují pravidla a probíhají cvičení, která brání zrakovému a hmatovému přetížení.

Pro děti se zrakovým postižením se vyučuje prostorová orientace, sociálně-životní dovednosti vedoucí k samostatnosti a nezávislosti na pomoci jiné osoby (od návyku hygieny do osvojení si etikety a běžných činností, jako nákup a používání peněz). Pro rodiče probíhají semináře o specifice vychovávání a vyučování děti s postižením.

V budově školy se nachází moderní medicínský komplex – ordinace zubního a praktického lékaře, oftalmologa, logopeda, psychologa. Pro děti se provádí preventivní prohlídky a očkování. Také škola má k dispozici sportovní halu, tělocvičnu, dvě moderní počítačové učebny, archiv knih, učebnic a dokumentárních filmů, knihovnu s moderním vybavením tyflopomůcek (např. digitální zvětšovací lupy) a širokým výběrem literatury v Braillovu písmu, učebnu pro výuku sociálně – životních dovedností a prostorové orientace, dvě umělecké dílny, učebny pro individuální korekční lekce.

Studium trvá 12 let (základní a střední školy v Rusku jsou spojené), žáci absolvují maturitu, závěrečné testy pro nevidomé jsou vtištěné Braillovým písmem, čas na splnění je zvýšen na 90 minut. Díky tomu žáci mohou pokračovat studium na vysoké škole.

Žáci mají širokou nabídku zájmových aktivit: taneční kroužek, kroužek šití národních oděvů, nahrávací studio s moderním vybavením a zkušebnu, kde se žáci mohou věnovat nahrávání vlastních skladeb a natočení videí, kroužek byznysu v rámci

kterého děti dostanou startovací kapitál a učí se vydělávat – děti šijí povlečení a prodávají vlastní výrobky, nakupují látky a zůstatek nechávají pro sebe, učí se tak finanční gramotnosti; také škola má k dispozici speciální pingpongový stůl pro děti s vadou zraku (showdown) a sady pro hru v goalball. Žáci se účastní různých soutěží a festivalů v republice, škola je organizátorem inkluzivního „Smart-festivalu“, jehož hlavním cílem je spojit děti ze speciálních a běžných škol.

Pro žáky je ve volném přístupu knihovna, kde si pomocí moderního vybavení mohou číst knihy ve volném čase, vyhledávat potřebné informace pro napsání esejí a projektů. Rozvrh hodin je napsaný zvětšeným i Braillovým písmem, stejně jako informace na informačních stáncích.

Škola se aktivně účastní prosazování inkluze ve vzdělávání, provádí odborné semináře a konference pro pedagogy, poskytuje jim odborné poradenství a kvalifikační kurzy, spolupracuje na vytvoření metodik pro pedagogy běžných škol.

Všem žákům je poskytováno stravování zdarma, pro děti studující internátně – pětkrát denně, pro ostatní – dvakrát denně. Pro děti ze sociálně slabých rodin škola poskytuje kancelářské potřeby zdarma. Škola nemá právo brát peněžní příspěvky od rodičů, je financovaná ministerstvem vzdělávání republiky Sacha (Jakutsko) a příspěvky od soukromých firem.

Skoro polovina vyučujících a vedoucích kroužků ve škole jsou jejími absolventy, což na jednu stranu ukazuje, že absolventi mají rádi tuto školu a cítí se tam komfortně, na druhou stranu se problém zaměstnání osob s vadou zraku zdá aktuální – běžné školy nejsou ochotné zaměstnávat učitele s postižením.

4.4 Vysokoškolské vzdělávání

Na vysokých školách inkluzivní přístup je vyvinut na dobrou úroveň, studenti s postižením mohou studovat na univerzitách i v jiných subjektech Ruské federace.

V republice Sacha podobná možnost je v hlavní státní univerzitě – Severovýchodní federální univerzitě, kde již studuje 15 osob s vadou zraku. Osobní asistence se při studiu neposkytuje jako i v ostatních institucích.

Součástí Severovýchodní federální univerzity je Vědecko-inovační centrum inkluzivního vzdělávání, od roku 2010 doprovází studenty s vadou zraku při studiu. Z osmi členů, kteří jsou ve vedení centra, 5 jsou vědci se zrakovým postižením, kteří nejlíp rozumějí potřebám studentů. Pro studenty se poskytuje odborné poradenství a psychologická podpora v průběhu studia.

Součástí centra je laboratoř adaptivní počítačové technologie, jejíž hlavním cílem je zabezpečení studentům s vadou zraku dovednosti samostatného používání adaptovaných počítačových technologií při studiu a v běžném životě pro lepší adaptaci v univerzitě. Centrum pomáhá studentům vyhledat potřebné informace ve vhodné formě, upravit a vytisknout práci, půjčuje kompenzační pomůcky, tiskne potřebné učebnice v Braillovu písmu. Pro studenty je k dispozici i o víkendu, tudíž se studenti mohou věnovat i psaní závěrečných prací.

Dané centrum je jediné v Rusku, unikátní moderní vybavení odpovídá světovým normám. V laboratoři jsou k dispozici studentům nejenom tiskárny v Braillovu písmu, ale i Braillovské řádky (hmatové displeje) a zvětšovací digitální lupy u každého počítače v laboratoři, přenosné čtečky. Všechny služby včetně půjčování pomůcek jsou poskytovány bez úhrady.

V roce 2012 pracovníci centra ve spolupráci s kolegy z Běloruska stvořili syntezátor jakutského jazyka, v mužském a ženském hlasovém provedení, díky čemuž vzdělávání bude kvalitněji pro osoby mluvící jakutsky.

Centrum již zorganizovalo dvě mezinárodní konference na téma problematiky inkluzivního vzdělávání a sedm seminářů pro pedagogy republiky. Ředitel Vědecko-inovačního centra inkluzivního vzdělávání, kandidát pedagogických věd Pantělejmon Egorov, v roce 2012 rozpracoval projekt koncepce rozvoje inkluzivního vzdělávání. Daný projekt se aktivně diskutoval a v srpnu téhož roku byl schválen vládou republiky Sacha (Jakutsko), jako první koncepce rozvoje inkluzivního vzdělávání v Rusku [46].

Pro absolventy vysokoškolského studia se zrakovým postižením je obtížné se uplatnit na trhu práce. Zaměstnávají osoby s vadou zraku většinou speciální školy nebo asociace osob s postižením. Často se stává že osoby s vadou zraku neobstojí v konkurenci na trhu práce z důvodu, že pracovní prostory a podmínky nejsou přizpůsobené jejich potřebám.

5 Diskuze

V průběhu vypracování své bakalářské práce jsem se potkala s hlavním problémem sociální práce v republice Sacha (Jakutsko) – neexistence vlastní odborné literatury. Když jsem navštěvovala knihovnu oboru sociální práce v Severovýchodní federální univerzitě, nenašla jsem ani jednu knihu o sociální práci v republice, nebyly tam ani knihy od lokálních autorů, z tohoto důvodu jsem musela používat údaje z webových stránek Ministerstva práce a sociálního rozvoje republiky, státní statistiky, články lokálních odborníků v odborných lékařských časopisech, jelikož moje téma je spojená se zdravotnictvím. Pochopila jsem, že v republice je velký nedostatek vědeckých výzkumů v oblasti sociální práce dětí s postižením, velká pozornost je zaměřená na řešení otázky života osiřelých a nezaopatřených dětí, na prevenci drogové a alkoholické závislosti u dětí a mladistvých, na jev dětské sebevraždy.

Sociální práce v republice Sacha má svoje specifika, které jsem popsala ve své bakalářské práci. Rodina hraje nejdůležitější role v životě jedince, především v uplatňování jeho práv a svobod, při řešení zdravotních a sociálně obtížných životních událostí. Pokud zemře celá rodina nebo zákonný zástupce dítěte s duševní chorobou, dítě po dosažení zletilosti čeká život v ústavě pro duševně nemocné. Kvůli dané skutečnosti rodiče dětí s PAS z autonomní neziskové organizace „Neobyčejné dítě“ (viz 3.2 Popis poskytovatelů sociálních služeb) mají v plánu projekt – sociální vesnice, jako alternativu doživotnímu pobytu v ústavu. Stavba vesničky se plánuje na pozemku od státu. Podle zákona „o sociální ochraně invalidů v Ruské federaci“ se rodina dítěte s postižením může zaregistrovat v evidenci na požádání o jeho přidělení, jenže za devět let čekání se pořadí ve frontě neposouvá, nikdo z republiky ještě nedostal slíbený pozemek.

O možné diagnóze dítěte je možné se dozvědět pouze na ultrazvukovém vyšetření, odběr plodové vody se nedělá.

Lázeňská péče, která je součástí servisu státních sociálních služeb, je určena pro osoby se somatickými onemocněními, nejčastěji ji dostávají děti s onemocněním pohybové soustavy, například děti s vadou sluchu a PAS nemají na to nárok.

Přesto, že v republice existují centry rehabilitace a dva z nich ve městě Nerjungri jsou na velmi dobré úrovni, jako hlavní problém vidím to, že se nachází v určených městech republiky a poskytují služby většinou v ambulantní formě, to znamená, že rodič s dítětem musí odjet aspoň na měsíc do jiného města, pronajímat tam bydlení, nechat svoji práci, odloučit se od rodiny.

V návaznosti na ratifikaci konvence OSN „o právech osob s postižením“ z roku 2012 [47] Ruskou federací probíhají pozitivní změny v legislativě, především v zákoně „o vzdělávání“. Z mojí strany souhlasím s napomenutími od OSN k Ruské federaci, především o změně termínu „invalida“, který nepodporuje model dodržování lidských práv. Předpokládám, že státní program „Dostupné prostředí“ pro období 2011–2020 popsany v článku č. 9, v jehož rámci by měly být podmínky bezbariérového prostředí pro osoby jakéhokoliv druhu postižení stejné ve všech regionech Ruska, včetně vzdálených vesnic. Daná skutečnost bude pro republiku Sacha (Jakutsko) jednou z největších překážek kvůli velkému počtu málo osídlených obcí a klimatickým podmínkám. Například osm měsíců z dvanácti zde leží sníh, v zimě slunce svítí pouhých 7 hodin denně, tím pádem musí být podmínky bezbariérového prostředí pro zrakově postižené přizpůsobeny jinak než v Evropě. Článek č. 19 „Samostatný obraz života a zapojení do místní komunity“ daného dokumentu ukazuje na nedostatek strategie deinstitucionalizace a pomocných služeb. Výbor OSN doporučuje státu přijmout strategii, která podněcuje uznávání práv osob s postižením, pro nezávislý život, se zapojením se a fungováním v místní komunitě. Dále vybízí k rozvoji dostupné sítě pomocných služeb v místních komunitách pro osoby všeho věku a všech typů postižení. Dalším bodem je zabezpečení systematického poskytování informací osobám s postižením i jejich rodinám o způsobech vyhledávání pomocných služeb, poskytovaných službách a pomoci, což by jim umožnilo vést samostatný život, dle vlastního výběru. Věřím, že dané doporučení bude přispívat k rozšíření sítě poskytovatelů sociálních služeb a cílových skupin.

Mým sekundárním cílem bylo zjistit, zda studenti oboru sociální práce chtějí po absolvování oboru vykonávat vystudovaný obor a zda již mají i například další zkušenosti z praxe. Nástrojem pro dosažení daného cíle byly realizované rozhovory se studenty a vyučujícími, ale také moje přímá účast na přednáškách předmětů z oboru sociální práce. Rozhovory proběhly v září 2018 na Severovýchodní federální univerzitě, jak s učiteli, tak se studenty.

Studenti dálkového studia měli větší zájem v oboru, měli více praxe a zkušeností. U studentů prezenčního studia jsme se potkali s názorem, že sociální pracovník buď vykonává administrativní práci, nebo pracuje s cílovou skupinou – seniory. Cílová skupina – děti, spadá do oboru pedagogiky – tuto skutečnost jsem ověřovala u sboru pedagogů a vedoucí katedry psychologie, na kterém se vyučuje obor sociální práce. Zjistila jsem skutečnost, že tomu opravdu tak je, a že je v současnosti zájem o přípravu oboru s názvem „Sociální práce s rodinou“. Sociální práce s rodinou

dle vyučujících je nutná, protože obyvatelé republiky začínají mít problémy týkající se instituce rodiny. Studenti působí motivovaně, svoji práci chtějí vykonávat. Disponují srovnatelnými znalostmi se studenty z České republiky ve stejném oboru např. znalostmi v rámci používaných metod a technik v sociální práci, znalostmi z oblasti speciální pedagogiky. Co je však pro ně demotivující pro potencionální uplatnění v oboru sociální práce jsou malé mzdy. Dále poukázali stejně jako vyučující, na nutnost oboru sociální práce rozšířit do více cílových skupin. Studenti dálkové formy již pracují v oboru pedagogiky, mají bohaté zkušenosti a poukazují na limity, které v práci mají – shodli se na problému inkluze, která není dostatečně propracovaná. V osnovách oboru sociální práce, pedagogika a psychologie je tedy nutné na základě provedených rozhovorů i s vyučujícími více propracovat téma inkluze tak, aby v praxi byla možnost profesionálně vykonávat svoji činnost. Celkově mají studenti loajalitu k republice a nechtějí se stěhovat.

Vzhledem ke kultuře, není sociální práce v takovém rozsahu jako v České republice rozšířená na pobytová zařízení, ale spíše na ambulantní zařízení a rodinné příslušníky, kteří vykonávají svoji činnost na laické úrovni. Za důležité proto považují vznik speciálních kurzů pro rodinné příslušníky (péče o mentálně postižené, zrakově atd). V porovnání s dobou před šesti lety, kdy jsem opustila Jakutsk před svojí návštěvou v roce 2018 pozorují celkově významný posun v jednání a stylu komunikace lidí mezi sebou navzájem. V kontextu pozitivních změn, respektive prozápadní chování. V této souvislosti také kontaktují zvyšující se počet svépomocných skupin, kde se rodiče navzájem sdružují na základě postižení dítěte či jiných sociálních událostí.

Dále je potřeba z mého pohledu studenta oboru Sociální práce v České republice pracovat s tématy sociální práce v republice Jakutsk, a to na úrovni nejrozličnějších seminářů, workshopů, které by byly realizovány pro poskytovatele, ale i již působící sociální pracovníky, ošetřovatele, laickou veřejnost. Jako možný potenciál spatřuji ve spolupráci s předními českými odborníky a předání praktických zkušeností.

Domnívám se, že je aktuálně třeba pracovat s tématy sociální práce se zdravotně postiženými, a to v kontextu ohrožení chudobou. Dále profesionalizovat domácí péči pro zdravotně postižené. Z rozhovorů a z poznání jejich životní situace je třeba se situací reálně začít pracovat, tak aby nedocházelo k ještě větší marginalizaci této skupiny v souvislosti s chudobou.

Závěr

Republika Sacha udělala významné profesní postupy v oblasti sociální práce, avšak je nutně posílit rozšíření péče o jednotlivé cílové skupiny a rozšířit nabídku činností sociálních služeb. V textu jsem věnovala pozornost vybrané cílové skupině zrakově postižených, o kterých v republice velmi dobře profesionálně postaráno po stránce vzdělávání, avšak stránka sociální a medicínská je silně podceňovaná, především celková prevence a raná diagnostika.

V současnosti je potřeba posílit početně absolventy oboru sociální práce, psychologie, kteří by na profesionální úrovni poskytovali terénní, ambulantní a pobytové služby dostupné všem obyvatelům, jak po stránce finanční, tak i geografické. Dále uvádím, že učitelé na VŠ mají dobré znalosti, načtenou odbornou literaturu ze zahraničí a jsou uznávanými autority pro své studenty. Důležité však je, aby studenti měli možnost získat odborné stáže v zahraničí, či získat vědomosti od pozvaných profesorů ze zahraničí v rámci přednášek na místní univerzitě.

Republika Sacha vždy historicky a geograficky byla a stále je Dálným východem. I když globalizace vzdálenosti zkrátila, tak pro ruské politiky, odborníky, sponzory (často působící v hlavním městě v Moskvě) dále zůstává republika Sacha vzdálený východ.

Shrnutí

Tato bakalářská práce se věnuje tématu sociální práce a poskytování sociálních služeb v republice Sacha (Jakutsko) pro děti a mladistvé se zdravotním postižením. Na začátku zmiňuje historii republiky Sacha pro lepší porozumění specifikům sociální práce na její území, potom následuje historie formování sociální práce. Následně se zaměřuje na legislativní ukotvení sociální podpory dětí se zdravotním postižením a jejich rodin, poskytovatele sociálních služeb v republice.

Další část je zaměřená na popis péče a možností sociálního začlenění osob zrakově postižených, od dětství do dospělosti. Byl zjištěn problém zaměstnávání osob s vadou zraku. V průběhu šetření na místní univerzitě bylo zjištěno, že práce s cílovou skupinou dětí se zdravotním postižením není v kompetenci sociálních pracovníků, ale v kompetenci sociálních pedagogů. Sociální práce s rodinou jako obor se nevyučuje na místní univerzitě, ale je zájem o jeho založení. Pro kvalitnější rozvoj sociální práce v republice Sacha (Jakutsko) je nutné početně posílit absolventy oboru sociální práce a poskytnout jim možnosti stáže v zahraničí nebo výměny zkušenostmi s odborníky ze zahraničí.

Summary

This bachelor thesis, deals with the topic of social work and provision of social services in the Republic of Sacha (Yakutia) for children, and adolescents with disabilities. In the beginning, this work of mine, refers to the history of the Sacha Republic, for a better understanding of the specifics of social work in its territory, followed by the history of the formation of social work. Then it focuses on the legislative anchoring of social support for children with disabilities and their families, providers of social services in the republic.

The next part focuses on the description of the care, and possibilities of social integration of the visually impaired, from childhood to adulthood. There has been identified a problem of employing visually impaired people. During the survey at the local university, it was found that working with a target group of children with disabilities, is not in the competence of social workers, but in the competence of social pedagogues. Social work with the family, as a subject is not taught at the local university, but there is an interest to establish lectures. For the better development of social work in the Republic of Sacha (Yakutia), graduates of the social work sector need to be strengthened, and provided with opportunities for internship abroad, or exchange to gain experience, with foreign experts.

Seznam zdrojů

Detcentr-ykt [online]. Jakutsk: Abilitacionnyj centr „Osobyj rebenok“ dlja dětěj s autizmom [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://www.detcentr-ykt.com/>

Detsad11 [online]. Jakutsk: Centr razvitija rebenka – dětskij sad № 11 „Podsněžnik“, 2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://detsad11.yaguo.ru/>

Dobrosakha [online]. Jakutsk: Blagotvoritel'nyj fond podděržki dětěj s invalidnost'ju i dětěj s ograničennymi vozmožnostjami zdorov'ja Charysčal, c2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://dobrosakha.ru/>

Federální zákon od 15.12.2001 č. 166–FZ (ve zn. 07.03.2018) „O státním důchodovém zabezpečení v Ruské federaci“. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34419/

Federální zákon od 17.07.1999 č. 178–FZ (ve zn. 07.03.2018) „O státní sociální pomoci“. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_23735/

Federální zákon od 24.11.1995 č. 181–FZ (ve zn. 29.07.2018) „O sociální ochraně invalidů v Ruské federaci“. Dostupné z: <https://fzrf.su/zakon/o-socialnoj-zashchite-invalidov-181-fz/>

Federální zákon od 28.12.2013 č. 442–FZ (ve zn. 07.03.2018) „O základech sociální péči občanů v Ruské federaci“. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_156558/

Federální zákon od 29.12.2012 č. 273–FZ (ve zn. 03.08.2018) „O vzdělávání v Ruské federaci“. Dostupné z: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=304167&fld=134&dst=1000000001,0&rnd=0.6110592835990107#0911347405509285>

Federální zákon, ref. 16

Holilife [online]. Jakutsk: Blagotvoritel'nyj fond "Prazdnik žizni", c2002–2007 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://www.holilife.ru/blago/index.htm>

Inděksacija pensij. *Pfrf* [online]. Moskva: Pensionnyj Fond Rossijskoj Feděracii, c2008-2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: http://www.pfrf.ru/grazdanam/pensionres/index_pens/

Informacionno-raz'jasnitel'nyj matěrjal po minimal'nomu razmeru oplaty truda v Respublike Sacha (Jakutija) na 2018 god. *Mintrud.sakha.gov* [online]. Jakutsk: Oficial'nyj informacionnyj portal respubliky Sacha (Jakutija), 2018, 27.3.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://mintrud.sakha.gov.ru/mrot/mrot-v->

rsja/informatsionno-razjasnitelnyj-material-po-minimalnomu-razmeru-oplaty-truda-v-respublike-saha-jakutija-na-2018-god

Inkluzivnyj těatr-studija „Malen'kij princ“ pokoril Berlin. *Dobrosakha: blagotvorit  l'nyj projekt pod flagom miloserdija* [online]. Jakutsk: Press-sluz  ba Blagotvoritěl'nogo fonda „Charyschal“, 2017, 19.07.2017, aktualizováno 30.11.2015 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://dobrosakha.ru/old/index.php?r=news/view&id=3057>

Istoriko-kul'turnoje zna  enije Oloncho. IVANOV, V. N. *Oloncho – unikal'noje javlenije v mirovoj epi  eskoj kul'ture* [online]. Jakutsk: Izdatel'skij dom SVFU, 2014, s. 12-14 [cit. 2018-12-15]. ISBN 978-5-7513-2072-0. Dostupné z: http://iolonkho.svfu.ru/archive/system/files/texts/ivanov_v.n. - olonho.pdf

IVANOV, V. N., ref. 8, s. 28

IVANOVA, Sanaaia. Veronika   uprova: O doma  nih tjur'mach roditel  ej d  t  j s DCP. *Ysia* [online]. Jakutsk: Jakutskoje-Sacha Informacionnoje Agentstvo, 01.12.2018, aktualizováno 30.11.2015 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://ysia.ru/veronika-chuprova-o-domashnih-tyurmah-roditelej-detej-s-dtsp/>

JEVGENIJA, Klimkovi  . Vidy korrekcionnyh   kol v Rossii. *Shkolala.ru* [online]. Lipeck, c2015, 28.11.2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://shkolala.ru/zakonodatelstvo-o-shkole/vidyi-korreksionnyih-shkol/>

KOLBASINA, Marina. „Prazdnik   izni“ Aleny Atlasovoj. *Iltumen* [online]. Jakutsk: Gosudarstvennoje Sobranije (Il Tumen) Respubliki Sacha (Jakutija), c2003-2018, 09.06.2016 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://iltumen.ru/content/%C2%ABprazdnik-zhizni%C2%BB-aleny-atlasovoi>

Kratkaja istorija social'noj sluz  by v Jakutii (dorevoljucionnyj period). *Mintrud.sakha.gov* [online]. Jakutsk: Ministěrstvo truda i social'nogo razvitija Respubliki Sacha (Jakutija), 02.04.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://mintrud.sakha.gov.ru/istorija-sotsialnoj-sluzhby-v-rossii/kratkaja-istorija-sotsialnoj-sluzhby-v-jakutii>

KUZ'MIN, Ju. V. O datirovkach Diring-Jurjacha... i mozazavra. In: *Antropogenez: evoljucija človeka* [online]. Sankt-Petěrburg, c2010–2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://antropogenez.ru/interview/499/>

Lu  iki světa v carstve ve  noje merzloty. *Portal „Novyj bizn  s“: social'noje predprinimatel'stvo* [online]. Moskva: Fond regional'nyh social'nyh program „Naše Budu  t  eje“, 2017, 13.11.2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://www.nb-forum.ru/interesting/stories/luchiki-17.html>

Malysh-shkola3 [online]. Jakutsk: Municipal'noje bjudžetnoje obščebrazovatel'noje učrežđenje „Special'naja (korrekcionnaja) načal'naja škola – dětskij sad № 3“ g. Něrjungri, 2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://malysh-shkola3.ru/>

Nařzení Ministerstva práce a sociální ochrany Ruské federace č. 1024n od 17.12.2015 (ve zn. 05.07.2016), „O klasifikacích a kritériích používaných při provádění lékařského a sociálního posouzení občanů vládními federálními institucemi pro lékařské a sociální posouzení“. Dostupné z: <http://base.garant.ru/71309914/>

O merach social'noj podděržki invalidov I, II i III gruppy, semej imejuščich v sostave dětěj-invalidov. *Mfcsakha* [online]. Jakutsk: Mnogofunkcional'nyj centr predostavlenija gosudarstvennyh i municipal'nych uslug v Respublike Sacha (Jakutija), [2017], 25.09.2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://www.mfcsakha.ru/posts/2017/09/25/25076/o-merah-socialnoj-podderzhki-invalidov-i-ii-i-iii-gruppy-semej-imeyushih-v-sostave-detej-invalidov>

Obrazovana Jakutskaja ASSR: děn' Respubliki Sacha (Jakutija). *Prlib: Prezidentskaja bibliotěka imeni B.N. Jel'cina* [online]. Sankt-Petěrburg, 2010 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.prlib.ru/history/619198>

Obščije sveděniya. *Sakha.gov* [online]. Jakutsk: Oficial'nyj informacionnyj portal respubliki Sacha (Jakutija), 2010, 27. dubna 2015, aktualizováno 7.12.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.sakha.gov.ru/o-respublike-saha--kutiya-/obschiesvedeniya>

PETROVA, A. F. Praktika postrojenija sistěmy ranněj pomošči v Respublike Sacha (Jakutija). *Al'manach Instituta korrekcionnoj pedagogiki* [online]. Jakutsk, 2018, (33) [cit. 2018-12-15]. ISSN 2312-0304. Dostupné z: [https://aldef.ru/ru/articles/almanac-33/the-practice-of-the-early-intervention-system-in-the-republic-of-sakha-\(yakutia\)](https://aldef.ru/ru/articles/almanac-33/the-practice-of-the-early-intervention-system-in-the-republic-of-sakha-(yakutia))

PITUL'KO, V. V. Drevnějšije svidětěl'stva rasselenija čeloveka v Arktike. *Rossijskije poljarnye issledovanija: informacionno-analitičeskij sbornik* [online]. Sankt-Petěrburg: Mobi Dik, 2016, 17–11 [cit. 2018-12-15]. ISSN 2218-5321. Dostupné z: <http://www.aari.ru/misc/publicat/sources/RPR-23.pdf>

Položenije ministěrstva. Ob ispolnitěl'nom OGV RS (Ja). *Mintrud.sakha.gov* [online]. Jakutsk: Ministěrstvo truda i social'nogo razvitija Respubliki Sacha (Jakutija), 04.10.2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://mintrud.sakha.gov.ru/Polozhenie-Ministerstva>

Prožitočnyj minimum v Jakutii. *Setdoc* [online]. Jakutsk: Setdoc, 2018, 23.11.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://setdoc.ru/pm/pm-sakha-republic/>

Rajonnye koefficijenty, primenjaemye dlja inděksacii social'nych posobij na těrritorii Respubliki Sacha (Jakutija). *R14.fss* [online]. Jakutsk: Gosudarstvennoje učrežđenje-

regional'noje otdělenije Fonda social'nogo strachovanija Rossijskoj Feděracii po Respublike Sacha (Jakutija), c2001–2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://r14.fss.ru/109292/119293.shtml>

Razvitije gosudarstvennyh organov social'nogo obespečenija v Jakutii (Sovetskij period). *Mintrud.sakha.gov* [online]. Ministěrstvo truda i social'nogo razvitija Respubliki Sacha (Jakutija), 9. dubna 2018, aktualizováno 11.04.2018. [cit. 5.12.2018]. Dostupné z: <https://mintrud.sakha.gov.ru/istorija-sotsialnoj-sluzhby-v-rossii/razvitie-gosudarstvennyh-organov-sotsialnogo-obespechenija-v-jakutii-sovetskij-period>

Reabilitacionnye centry. *Mintrud.sakha.gov* [online]. Jakutsk: Ministěrstvo truda i social'nogo razvitija Respubliki Sacha (Jakutija), 2015, 28.09.2015, aktualizováno 30.11.2015 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://mintrud.sakha.gov.ru/reabilitatsionnye-tsentry>

ROMENSKAJA, I. V., O. V. PARAMEJ a N. V. MAKSIMOVA. Ochrana zrenija dětěj v respublike Sacha (Jakutija). *Rossijskaja pediatričeskaja oftal'mologija* [online]. Jakutsk, 2014, 61-63 [cit. 2018-12-15]. ISSN 1993-1859. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/ohrana-zreniya-detey-v-respublike-saha-yakutiya>

Rynok truda i zanjatost' naselenija: Oficial'naja statistika. *Sakha.gks* [online]. Jakutsk: Těrritorial'nyj organ Feděral'noj služby gosudarstvennoj statistiki po respublike Sacha (Jakutija): Feděral'naja služba gosudarstvennoj statistiki, 2018, 4.9.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: http://sakha.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/sakha/ru/statistics/employment/Severo-Vostočnyj-naučno-innovacionnyj-centr-razvitija-inkluzivnogo-obrazovanija

S-vfu [online]. Jakutsk: Severo-Vostočnyj feděral'nyj universitět imeni M.K.Ammosova, 2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.s-vfu.ru/universitet/rukovodstvo-i-struktura/instituty/s-vnisrio/>

TAVOKIN, Je. P. *Social'naja politika: učebnoje posobije* [online]. Moskva: Naučno-izdatěl'skij centr INFRA-M, 2015 [cit. 2018-12-15]. ISBN 978-5-16-006151-1. Dostupné z: <http://znanium.com/bookread2.php?book=478835>

TJAPKINA, Je. Ju. Sistěma social'noj zaščity naselenija v sovremennoj Rossii. *Nauka – rastudent: elektronnyj žurnal* [online]. Ufa: Nauka–rastudent.ru, 2017, (2) [cit. 2018-12-15]. ISSN 2311-8814. Dostupné z: <http://nauka-rastudent.ru/38/4060/>

Uroven' žizni, ref. 15

Uroven' žizni: Oficial'naja statistika. *Sakha.gks* [online]. Jakutsk: Těrritorial'nyj organ Feděral'noj služby gosudarstvennoj statistiki po respublike Sacha (Jakutija): Feděral'naja služba gosudarstvennoj statistiki, 2018, 5.6.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z:

<http://sakha.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat ts/sakha/ru/statistics/standards of life/>

Usnesení vlády Republiky Sakha (Jakutia) ze dne 26.07.2016 č. 259 „O stanovení výše měsíčních příspěvků na bydlení a komunální služby pro určité kategorie občanů v Republice Sacha (Jakutia) od 1. července 2013“. Dostupné z:

<https://mintrud.sakha.gov.ru/normativno-pravovye-akty-po-predostavleniju-mer-sotsialnoj-podderzhki-na-oplatu-zhilja-i-kommunalnyh-uslug/postanovlenie-pravitelstva-respubliki-saha-jakutija-ot-26072013-259>

VINOKUROVA, U. A. Yakut values at the beginning in 21st century. *The New Research of Tuva* [online]. 2017, (3) [cit. 2018-12-15]. DOI: 10.25178/nit.2017.3.6. ISSN 2079-8482. Dostupné z: <https://nit.tuva.asia/nit/article/view/728>

Vyplaty po uchodu za nětrudosposobnymi graždanami, dět'mi-invalidami i invalidami s dětstva 1 grupy. *Pfrf* [online]. Moskva: Pensionnyj Fond Rossijskoj Feděracii, c2008–2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z:

http://www.pfrf.ru/grazdanam/invalidam/viplati_po_uhody/

Zaključitel'nye zamečanija po pervonačal'nomu dokladu Rossijskoj Feděracii o choďe vypolněnija Konvencii o pravach invalidov. *Rosmintrud.ru: Dėpartament po dėlam invalidov* [online]. Moskva: Mintrud Rossii, 2018, 09.04.2018 [cit. 2018-12-16].

Dostupné z: <https://rosmintrud.ru/docs/mintrud/handicapped/272>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon Republiky Sacha (Jakutia) od 18.11.2009 754–3 č. 401–IV (ve zn. 14.10.2015) „O dodatečných opatřeních pro účely sociální podpory pro osoby se zdravotním postižením v republice Sakha (Jakutia)“. Dostupné z: <http://iltumen.ru/node/3951>

Zákon Republiky Sacha (Jakutia) od 22.01.2015 1404–3 č. 363–V „O sociální péči občanů v Republice Sacha (Jakutia)“

Seznam zdrojů – číselné řazení

1. PITUL'KO, V. V. Drevnějšije svidětel'stva rasselenija čeloveka v Arktike. *Rossijskije poljarnye issledovanija: informacionno-analitičeskij sbornik* [online]. Sankt–Petěrburg: Mobi Dik, 2016, 17–11 [cit. 2018-12-15]. ISSN 2218-5321. Dostupné z: <http://www.aari.ru/misc/publicat/sources/RPR-23.pdf>
2. KUZ'MIN, Ju. V. O datirovkach Diring-Jurjacha... i mozazavra. In: *Antropogenez: evoljucija čeloveka* [online]. Sankt-Petěrburg, c2010–2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://antropogenez.ru/interview/499/>
3. Obrazovana Jakutskaja ASSR: děn' Respubliki Sacha (Jakutija). *Prlib: Prezidentskaja bibliotěka imeni B.N. Jel'cina* [online]. Sankt-Petěrburg, 2010 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.prlib.ru/history/619198>
4. Obščije sveděniya. *Sakha.gov* [online]. Jakutsk: Oficial'nyj informacionnyj portal respubliky Sacha (Jakutija), 2010, 27. dubna 2015, aktualizováno 7.12.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.sakha.gov.ru/o-respublike-saha-kutiya-/obschiesvedeniya>
5. Informacionno-raz'jasnitěl'nyj matěrial po minimal'nomu razmeru oplaty truda v Respublike Sacha (Jakutija) na 2018 god. *Mintrud.sakha.gov* [online]. Jakutsk: Oficial'nyj informacionnyj portal respubliky Sacha (Jakutija), 2018, 27.3.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://mintrud.sakha.gov.ru/mrot/mrot-v-rsja/informatsionno-razjasnitelnyj-material-po-minimalnomu-razmeru-oplaty-truda-v-respublike-saha-jakutija-na-2018-god>
6. Rynok truda i zanjatost' naselenija: Oficial'naja statistika. *Sakha.gks* [online]. Jakutsk: Těrritorial'nyj organ Feděral'noj služby gosudarstvennoj statistiki po respubliky Sacha (Jakutija): Feděral'naja služba gosudarstvennoj statistiki, 2018, 4.9.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: http://sakha.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/sakha/ru/statistics/employment/
7. Istoriko-kul'turnoje značeniye Oloncho. IVANOV, V. N. *Oloncho – unikal'noje javlenije v mirovoj epičeskoj kul'ture* [online]. Jakutsk: Izdatěl'skij dom SVFU, 2014, s. 12-14 [cit. 2018-12-15]. ISBN 978-5-7513-2072-0. Dostupné z: http://iolonkho.s-vfu.ru/archive/system/files/texts/ivanov_v.n. - oloncho.pdf
8. IVANOV, V. N., ref. 8, s. 28
9. VINOKUROVA, U. A. Yakut values at the beginning in 21st century. *The New Research of Tuva* [online]. 2017, (3) [cit. 2018-12-15]. DOI:

10.25178/nit.2017.3.6. ISSN 2079-8482. Dostupné z:
<https://nit.tuva.asia/nit/article/view/728>

10. Kratkaja istorija social'noj služby v Jakutii (dorevoljucionnyj period). *Mintrud.sakha.gov* [online]. Jakutsk: Ministěrstvo truda i social'nogo razvitija Respubliki Sacha (Jakutija), 02.04.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z:
<https://mintrud.sakha.gov.ru/istorija-sotsialnoj-sluzhby-v-rossii/kratkaja-istorija-sotsialnoj-sluzhby-v-jakutii>
11. Razvitije gosudarstvennyh organov social'nogo obespečenija v Jakutii (Sovetskij period). *Mintrud.sakha.gov* [online]. Ministěrstvo truda i social'nogo razvitija Respubliki Sacha (Jakutija), 9. dubna 2018, aktualizováno 11.04.2018. [cit. 5.12.2018]. Dostupné z: <https://mintrud.sakha.gov.ru/istorija-sotsialnoj-sluzhby-v-rossii/razvitie-gosudarstvennyh-organov-sotsialnogo-obespechenija-v-jakutii-sovetskij-period>
12. TJAPKINA, Je. Ju. Sistěma social'noj zaščity naselenija v sovremennoj Rossii. *Nauka – rastudent: elektronnyj žurnal* [online]. Ufa: Nauka–rastudent.ru, 2017, (2) [cit. 2018-12-15]. ISSN 2311-8814. Dostupné z: <http://nauka-rastudent.ru/38/4060/>
13. Položenije ministěrstva. Ob ispolnitěl'nom OGV RS (Ja). *Mintrud.sakha.gov* [online]. Jakutsk: Ministěrstvo truda i social'nogo razvitija Respubliki Sacha (Jakutija), 04.10.2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z:
<https://mintrud.sakha.gov.ru/Polozhenie-Ministerstva>
14. Uroven' žizni: Oficial'naja statistika. *Sakha.gks* [online]. Jakutsk: Těrritorial'nyj organ Feděral'noj služby gosudarstvennoj statistiki po respublike Sacha (Jakutija): Feděral'naja služba gosudarstvennoj statistiki, 2018, 5.6.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z:
http://sakha.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/sakha/ru/statistics/standards_of_life/
15. Federální zákon od 15.12.2001 č. 166–FZ (ve zn. 07.03.2018) „O státním důchodovém zabezpečení v Ruské federaci“. Dostupné z:
http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34419/
16. TAVOKIN, Je. P. *Social'naja politika: učebnoje posobije* [online]. Moskva: Naučno-izdatělskij centr INFRA–M, 2015 [cit. 2018-12-15]. ISBN 978-5-16-006151-1. Dostupné z: <http://znanium.com/bookread2.php?book=478835>
17. Federální zákon od 24.11.1995 č. 181–FZ (ve zn. 29.07.2018) „O sociální ochraně invalidů v Ruské federaci“. Dostupné z: <https://fzrf.su/zakon/o-socialnoj-zashchite-invalidov-181-fz/>

18. Nařízení Ministerstva práce a sociální ochrany Ruské federace č. 1024n od 17.12.2015 (ve zn. 05.07.2016), „O klasifikacích a kritériích používaných při provádění lékařského a sociálního posouzení občanů vládními federálními institucemi pro lékařské a sociální posouzení“. Dostupné z: <http://base.garant.ru/71309914/>
19. Uroven' žizni, ref. 15
20. Federální zákon, ref. 16
21. Inděksacija pensij. *Pfrf* [online]. Moskva: Pensionnyj Fond Rossijskoj Feděracii, c2008-2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: http://www.pfrf.ru/grazdanam/pensionres/index_pens/
22. Federální zákon od 17.07.1999 č. 178-FZ (ve zn. 07.03.2018) „O státní sociální pomoci“. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_23735/
23. Zákon Republiky Sacha (Jakutia) od 18.11.2009 754-3 č. 401-IV (ve zn. 14.10.2015) „O dodatečných opatřeních pro účely sociální podpory pro osoby se zdravotním postižením v republice Sakha (Jakutia)“. Dostupné z: <http://iltumen.ru/node/3951>
24. O merach social'noj podděržki invalidov I, II i III gruppy, semej imejuščich v sostave dětěj-invalidov. *Mfcsakha* [online]. Jakutsk: Mnogofunkcional'nyj centr predostavlenija gosudarstvennych i municipal'nych uslug v Respublike Sacha (Jakutija), [2017], 25.09.2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://www.mfcsakha.ru/posts/2017/09/25/25076/o-merah-socialnoj-podderzhki-invalidov-i-ii-i-iii-gruppy-semej-imeyushih-v-sostave-detej-invalidov>
25. Vyplaty po uchodu za nětrudosposobnymi graždanami, dět'mi-invalidami i invalidami s dětstva 1 gruppy. *Pfrf* [online]. Moskva: Pensionnyj Fond Rossijskoj Feděracii, c2008-2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: http://www.pfrf.ru/grazdanam/invalidam/viplati_po_uhody/
26. Usnesení vlády Republiky Sakha (Jakutia) ze dne 26.07.2016 č. 259 „O stanovení výše měsíčních příspěvků na bydlení a komunální služby pro určité kategorie občanů v Republice Sacha (Jakutia) od 1. července 2013“. Dostupné z: <https://mintrud.sakha.gov.ru/normativno-pravovye-akty-po-predostavleniju-mer-sotsialnoj-podderzhki-na-oplatu-zhilja-i-kommunalnyh-uslug/postanovlenie-pravitelstva-respubliki-saha-jakutija-ot-26072013-259>
27. Prožitočnyj minimum v Jakutii. *Setdoc* [online]. Jakutsk: Setdoc, 2018, 23.11.2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://setdoc.ru/pm/pm-sakha-republic/>

28. Rajonnye koefficienty, primenjaemye dlja inděksacii social'nych posobij na těrritorii Respubliki Sacha (Jakutija). *R14.fss* [online]. Jakutsk: Gosudarstvennoje učrežděnije-regional'noje oddělenie Fonda social'nogo strachovanija Rossijskoj Feděracii po Respublike Sacha (Jakutija), c2001–2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://r14.fss.ru/109292/119293.shtml>
29. Reabilitacionnye centry. *Mintrud.sakha.gov* [online]. Jakutsk: Ministěrstvo truda i social'nogo razvitija Respubliki Sacha (Jakutija), 2015, 28.09.2015, aktualizováno 30.11.2015 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://mintrud.sakha.gov.ru/reabilitatsionnye-tsentry>
30. Federální zákon od 28.12.2013 č. 442–FZ (ve zn. 07.03.2018) „O základech sociální péči občanů v Ruské federaci“. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_156558/
31. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
32. Zákon Republiky Sacha (Jakutia) od 22.01.2015 1404–3 č. 363–V „O sociální péči občanů v Republice Sacha (Jakutia)“
33. Inkluzivnyj těatr-studija „Malen'kij princ“ pokoril Berlin. *Dobrosakha: blagotvoritěl'nyj projekt pod flagom miloserdija* [online]. Jakutsk: Press-sluzhba Blagotvoritěl'nogo fonda „Charyschal“, 2017, 19.07.2017, aktualizováno 30.11.2015 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://dobrosakha.ru/old/index.php?r=news/view&id=3057>
34. *Detcentr-ykt* [online]. Jakutsk: Abilitacionnyj centr „Osobyj rebenok“ dlja dětěj s autizmom [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://www.detcentr-ykt.com/>
35. *Dobrosakha* [online]. Jakutsk: Blagotvoritěl'nyj fond podděržki dětěj s invalidnost'ju i dětěj s ograničennymi vozmožnostjami zdorov'ja Charyschal, c2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://dobrosakha.ru/>
36. IVANOVA, Sanaia. Veronika Čuprova: O domašnich tjur'mach roditělej dětěj s DCP. *Ysia* [online]. Jakutsk: Jakutskoje-Sacha Informacionnoje Agentstvo, 01.12.2018, aktualizováno 30.11.2015 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://ysia.ru/veronika-chuprova-o-domashnih-tyurmah-roditelej-detej-s-dtsp/>
37. Lučiki světa v carstve večnoj merzloty. *Portal „Novyj bizněs“: social'noje predprinimatěl'stvo* [online]. Moskva: Fond regional'nych social'nych program „Naše Buduščee“, 2017, 13.11.2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://www.nb-forum.ru/interesting/stories/luchiki-17.html>
38. *Holilife* [online]. Jakutsk: Blagotvoritěl'nyj fond "Prazdnik žizni", c2002–2007 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://www.holilife.ru/blago/index.htm>

39. KOLBASINA, Marina. „Prazdnik žizni“ Aleny Atlasovoj. *Iltumen* [online]. Jakutsk: Gosudarstvennoje Sobranije (Il Tumen) Respubliki Sacha (Jakutija), c2003-2018, 09.06.2016 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://iltumen.ru/content/%C2%ABprazdnik-zhizni%C2%BB-aleny-atlasovoi>
40. PETROVA, A. F. Praktika postrojenija sistěmy ranněj pomošči v Respublike Sacha (Jakutija). *Al'manach Instituta korrekcionnoj pedagogiki* [online]. Jakutsk, 2018, (33) [cit. 2018-12-15]. ISSN 2312-0304. Dostupné z: [https://alldef.ru/ru/articles/almanac-33/the-practice-of-the-early-intervention-system-in-the-republic-of-sakha-\(yakutia\)](https://alldef.ru/ru/articles/almanac-33/the-practice-of-the-early-intervention-system-in-the-republic-of-sakha-(yakutia))
41. ROMENSKAJA, I. V., O. V. PARAMEJ a N. V. MAKSIMOVA. Ochrana zrenija dětěj v respubliky Sacha (Jakutija). *Rossijskaja pediatričeskaja oftal'mologija* [online]. Jakutsk, 2014, 61-63 [cit. 2018-12-15]. ISSN 1993-1859. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/ohrana-zreniya-detey-v-respublike-saha-yakutiya>
42. *Detsad11* [online]. Jakutsk: Centr razvitija rebenka – dětskij sad № 11 „Podsněžnik“, 2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://detsad11.yaguo.ru/>
43. *Malysh-shkola3* [online]. Jakutsk: Municipal'noje bjudžetnoje obščeeobrazovatěl'noje učrežděnije „Special'naja (korrekcionnaja) načal'naja škola – dětskij sad № 3“ g. Něrjungri, 2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://malysh-shkola3.ru/>
44. Federální zákon od 29.12.2012 č. 273–FZ (ve zn. 03.08.2018) „O vzdělávání v Ruské federaci“. Dostupné z: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=304167&fld=134&dst=100000001,0&rnd=0.6110592835990107#0911347405509285>
45. JEVGENIJA, Klimkovič. Vidy korrekcionnych škol v Rossii. *Shkolala.ru* [online]. Lipeck, c2015, 28.11.2017 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <http://shkolala.ru/zakonodatelstvo-o-shkole/vidyi-korrektsionnyih-shkol/>
46. Severo-Vostočnyj naučno-innovacionnyj centr razvitija inkluzivnogo obrazovanja. *S-vfu* [online]. Jakutsk: Severo-Vostočnyj feděral'nyj universitět imeni M.K.Ammosova, 2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.s-vfu.ru/universitet/rukovodstvo-i-struktura/instituty/s-vnisrio/>
47. Zaključitel'nye zamečanija po pervonačal'nomu dokladu Rossijskoj Feděracii o chodě vypolněnija Konvencii o pravach invalidov. *Rosmintrud.ru: Děpartment po dělam invalidov* [online]. Moskva: Mintrud Rossii, 2018, 09.04.2018 [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: <https://rosmintrud.ru/docs/mintrud/handicapped/272>